

บทที่ 2

ความเชื่อและความศรัทธาในอิสลามกับประเพณีการทำบุญ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและความศรัทธาในอิสลามกับประเพณีในการทำบุญ ผู้วิจัยได้เรียบเรียงเป็นหัวข้อและสาระสำคัญดังนี้

2.1 ความเชื่อ

2.1.1 ความหมายของความเชื่อ

2.1.2 ประเภทของความเชื่อ

2.1.3 ที่มาของความเชื่อ

2.1.4 ความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์และไสยศาสตร์

2.1.5 ความเชื่อในเรื่องโชคลางและการเสี่ยงทาย

2.1.6 ข้อแตกต่างระหว่างความเชื่อที่ถูกต้องกับความเชื่อที่หลงผิดในทัศนะของอิสลาม

2.2 ความศรัทธาในอิสลาม

2.2.1 ความหมายของความศรัทธาในอิสลาม

2.2.2 องค์ประกอบหลักของความศรัทธาในอิสลาม

2.2.3 ความสำคัญของความศรัทธาในอิสลาม

2.2.4 ความประเสริฐของความศรัทธาในอิสลาม

2.2.5 ความศรัทธาของชาวอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์

2.2.6 ความศรัทธาของกลุ่มฟิร็อก

2.2.7 อันตรายของความศรัทธาที่ขัดแย้งกับอิสลาม

2.3 ประเพณี

2.3.1 ความหมายของประเพณี

2.3.2 ที่มาของประเพณี

2.3.3 ประเภทของประเพณี

2.3.4 เงื่อนไขของการปฏิบัติตามประเพณี

2.4 ประเพณีในการทำบุญ

2.4.1 เงื่อนไขของการทำบุญ (เกี่ยวกับอบิดะฮ์)

2.4.2 ชนิดต่าง ๆ ของการทำบุญ

2.1. ความเชื่อ

2.1.1 ความหมายของความเชื่อ

ความหมายของความเชื่อนั้น มีนักวิชาการได้ให้คำนิยามไว้มากมาย ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยจะหยิบยกมาเพียงบางส่วนที่สำคัญ ดังนี้

ความเชื่อ คือ การยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ ที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์นั้น ๆ หรือสังคมมนุษย์นั้น ๆ แม้ว่าพลังอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านั้นไม่สามารถที่จะพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ในสังคมหนึ่งยอมรับและให้ความเคารพเกรงกลัวสิ่งเหล่านี้เรียกว่า ความเชื่อ (รวีช ปุณโณทก, 2528 : 350)

ความเชื่อ คือ การยอมรับข้อเสนอข้อใดข้อหนึ่งไว้ว่าเป็นจริง การยอมรับเช่นนี้โดยสารถะสำคัญแล้ว เป็นการรับเชิงพุทธิปัญญา แม้ว่าจะมีอารมณ์สะท้อนใจเข้ามาประกอบร่วมด้วยความเชื่อจะก่อให้เกิดภาวะทางจิตขึ้นในบุคคล ซึ่งอาจเป็นพื้นฐานสำหรับการกระทำโดยสมัครใจของบุคคลนั้น (สมปราชญ์ อัมมะพันธ์, 2536 : 7)

ความเชื่อ หมายความว่า เห็นจริงด้วย เห็นจริงตาม จะเห็นเช่นนั้นด้วยความรู้สึก หรือด้วยความไตร่ตรองโดยเหตุผลก็ตาม (กิ่งแก้ว อัทธากร, 2519 : 91)

ความเชื่อ (Belief) คือ คำตอบซึ่งลึกลับที่เกี่ยวกับการดำรงอยู่ของคน โดยใช้พื้นฐานความศรัทธาและอารมณ์มากกว่าที่จะเป็นเหตุผล หรือวิทยาศาสตร์ (Mavis Hiltuncn Biesang and John Biesanz, 1978 : 473)

ความเชื่อ คือ ระดับสภาพจิตใจของบุคคลที่มอบความไว้วางใจ ความเชื่อใจ หรือความเชื่อมั่นต่อบุคคล หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (ไพบุลย์ ช่างเรียง, 2516 : 40)

ภิญโญ จิตต์ธรรม (2522 : 2) ได้เขียนเกี่ยวกับความเชื่อไว้ว่า “ความกลัวและความไม่รู้เป็นสาเหตุให้เกิดความเชื่อ และความเชื่อก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดศาสนาในสังคมมนุษย์สมัยโบราณ

(Primitive Society) อย่างไรก็ตาม แม้ปัจจุบันนี้วิทยาศาสตร์เจริญก้าวหน้าไปมาก แต่มนุษย์ก็ยังมีพฤติกรรมแสดงออกทางความเชื่อกันอยู่ในชีวิตประจำวัน”

ดังนั้น ความเชื่อจึงหมายถึงสิ่งที่มนุษย์ยึดถือและเชื่อมั่นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ไม่ว่าความเชื่อนั้นจะพิสูจน์ได้ทางวิทยาศาสตร์หรือไม่ก็ตาม ซึ่งบางครั้งอาจเกิดจากความกลัวในอำนาจลึกลับ และอาจเกิดจากการศรัทธาในศาสนาด้วย

2.1.2 ประเภทของความเชื่อ

จากนิยามข้างต้นจะเห็นได้ว่า นักวิชาการแต่ละท่านจะให้คำนิยามที่แตกต่างกันออกไป และได้แบ่งประเภทความเชื่อไว้พอสรุปได้ดังนี้

สมปราชญ์ อัมมะพันธ์ (2536 : 8) ได้แบ่งความเชื่อออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความเชื่ออย่างมงาย เป็นความเชื่อที่ไม่มีเหตุผล เนื่องจากความกลัวและความไม่รู้ ทำให้มนุษย์เกิดความเชื่อ และแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งนั้น ๆ ตามความเชื่อที่คิดว่าทำอย่างนั้นแล้วสิ่งนั้นจะคลทุกซ์ แล้วช่วยบันดาลสุขให้เกิดขึ้นกับตนเอง เช่น การที่มนุษย์กราบไหว้บูชา พันผ้าให้ต้นไม้ใหญ่ ๆ ด้วยเข้าใจว่าต้นไม้มีเทพเจ้าสิงสถิตอยู่ การเชื่อว่าต้นไม้ “นางคุ้ม” จะช่วยคุ้มครองป้องกันเภทภัยต่าง ๆ เป็นต้น

2. ความเชื่ออย่างมีเหตุผล เป็นความเชื่อที่มีหลักการ มีเหตุมีผลน่าเชื่อถือขึ้น เชื่อถือว่า ถ้าทำอย่างนี้แล้วจะเกิดผลอย่างนั้นขึ้น เช่น เชื่อว่าปลูกต้นไม้ใหญ่ไว้ใกล้บ้านไม่ดี เพราะรากของต้นไม้จะชอนไชเข้ามาในบ้านหรือกิ่งของต้นไม้ใหญ่จะหักลงมาทับบ้าน เชื่อว่าสตรีมีครรภ์ไม่ควรยืนขวางบันได เพราะจะทำให้กีดขวางคนขึ้นลงบันได และคนที่อาจตกบันไดลงมาได้

จากที่กล่าวมาอาจแบ่งความเชื่อออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้ คือ

1. ความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ความเชื่อเรื่องรามสูร เมขลา ขวานฟ้า ราหูอมจันทร์

2. ความเชื่อเรื่องขากกลางบ้าน สมุนไพรต่าง ๆ เช่น ยอดฝรั่งกินแก้ท้องเดิน ขมิ้นใช้ทาให้ผิวสวย

3. ความเชื่อเรื่องโชคลาง ฤกษ์ ยามต่าง ๆ ต่างไม่ดี เช่น นกแสกบินเกาะหลังคา จึงจกตกลงมาต่อหน้าต่อตา

4. ความเชื่อเรื่องนิมิตและฝัน เช่น ฝันว่างูรัด ทายว่าจะได้คู่ครอง ฝันว่าไค้แหวน ทายว่าจะได้ลูกชาย

5. ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ เครื่องราง ของขลัง คาถา อาคมต่าง ๆ เช่น เขี้ยวหมูตัน ผ้ายันตร์ ตะกรุด ลูกประคำ ฯลฯ

6. ความเชื่อเรื่องลักษณะคน

ประชิด สกฤษณ์พัฒน์ (2546 : 42) ได้จำแนกความเชื่อออกเป็นสองลักษณะคือ แบ่งตามวิธีพิจารณาจำแนกความเชื่อตามหลักเหตุผล กับความเชื่อจากจำนวนบุคคล แต่ละประเภทได้แบ่งออกเป็นข้อย่อยดังนี้

1. ความเชื่อจำแนกตามหลักเหตุผล จะแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ
 - 1.1 ความเชื่อที่มีเหตุผล
 - 1.2 ความเชื่อที่ไม่มีเหตุผล
2. ความเชื่อจำแนกจากจำนวนบุคคล จะแบ่งความเชื่อออกได้เป็นสองประเภท คือ
 - 2.1 ความเชื่อส่วนบุคคล
 - 2.2 ความเชื่อของกลุ่มชน

กิ่งแก้ว อัครถาวร (2520 : 93-94) ได้แบ่งความเชื่อไว้ 11 ประการ คือ

1. ความเชื่อเรื่องบุคคล ได้แก่ การตั้งชื่อ วิญญาณ การเกิด การตาย เป็นต้น
2. ความเชื่อเรื่องสิ่งแวดล้อม เป็นความเชื่อในเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น ลายแทง ลางสังหรณ์ เป็นต้น
3. ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น เทพเจ้า เวทมนตร์คาถา พระภูมิเจ้าที่ เป็นต้น
4. ความเชื่อเรื่องเพศ เช่น พ่อเจ้าผู้ ลูกชายมักเจ้าผู้ เป็นต้น
5. ความเชื่อเรื่องสุขภาพและสวัสดิภาพ เช่น เป็นผีห้ามกินข้าวเหนียว คนหูยานจะอายุยืน เป็นต้น
6. ความเชื่อเรื่องโชคลาง เช่น จิ้งจกหัก นกแสกร้อง เป็นต้น
7. ความเชื่อเรื่องความฝัน เช่น ฝันว่างูกัดหรืองูรัดจะได้คู่ ฝันว่าเห็นผีจะมีโชค เป็นต้น
8. ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง เช่น ความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ คาถาอาคม ผ้ายันตร์ พระเครื่อง เป็นต้น

9. ความเชื่อเรื่องภูตผี วิญญาณ เช่น ผีปู่ย่า ตายาย เป็นต้น
10. ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์
11. ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ ได้แก่ การทำนายทายทักทาง โหราศาสตร์ ราศี เป็นต้น

ภิญโญ จิตต์ธรรม (2518 : 55-57) ได้แบ่งประเภทของความเชื่อไว้ 6 ประเภท คือ

1. ความเชื่อเกี่ยวกับความกลัวหรือความไม่รู้ เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด การแต่งงาน การตาย อาทิ ให้เอาหนามล้อมรั้วบ้านขณะที่มีคนคลอดลูก เชื่อว่าป้องกันผีกระสือมากินตับไตไส้พุงของแม่และเด็ก เป็นต้น
2. ความเชื่อที่เกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติและ การสังเกตธรรมชาติ เช่น ความเชื่อเรื่องดาวหาง รุ้งกินน้ำ จันทรุปราคา สุริยุปราคา ฯลฯ เชื่อว่าเป็นสิ่งผิดปกติจะต้องมีเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามมาในภายหลัง เป็นต้น
3. ความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้าน เป็นความเชื่อที่ได้มีการลองผิดลองถูกจนสามารถนำสิ่งต่าง ๆ มารักษาโรคได้ผลพอสมควร เช่น ใบกะเพราแก้ปวดท้อง ดอกแสมแก้ไข้หัวลม เป็นต้น
4. ความเชื่อทางไสยศาสตร์และคาถาอาคมต่าง ๆ เช่น การเสกเป่า การทรงเจ้าเข้าผี การมีของศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ เป็นต้น
5. ความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาง เกิดจากการสังเกตและจดสถิติที่ได้พบเห็นมา เช่น จิ้งจกตก การพูดเป็นกลาง สัตว์บอกเหตุ เป็นต้น
6. ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม นิมิตฝัน เช่น การหาฤกษ์ การทำนายฝัน เป็นต้น

จากที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดข้างต้น จะเห็นได้ว่านักวิชาการแต่ละท่านได้แบ่งประเภทของความเชื่อไว้แตกต่างกันในด้านของจำนวนข้อ แต่ในด้านของจุดประสงค์นั้น ส่วนใหญ่แล้วจะคล้ายคลึงกัน ซึ่งสามารถสรุปประเภทของความเชื่อได้ดังนี้

1. ความเชื่อในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด การตั้งชื่อ การตาย เป็นต้น
2. ความเชื่อในเรื่องภูตผี วิญญาณ เช่น ผีปู่ย่า ตายาย ผีบ้านผีเรือน ผีต้นกล้วยตานี เป็นต้น
3. ความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์และเครื่องรางของขลัง เช่น การทำให้ผู้หญิงมาหลงรัก
4. ความเชื่อในเรื่องของโชคลาง เช่น เชื่อในเรื่องลาภดี ลาภร้าย
5. ความเชื่อในเรื่องของความฝันและการทำนายฝัน

6. ความเชื่อในเรื่องของโหราศาสตร์
7. ความเชื่อเรื่องยากลางบ้านใช้ในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ

2.1.3 ที่มาของความเชื่อ

ความเชื่อของมนุษย์เกิดจากการยอมรับนับถือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อต้องการแสวงหาคำตอบในสิ่งที่ตนไม่รู้ และเมื่อไม่สามารถค้นหาคำตอบได้ก็จะคาดเดาหรือเปรียบเทียบกับสิ่งที่ตนเคยรู้มาก่อน หรืออาจจะเดาตามที่เคยมีผู้เล่าไว้ก่อนแล้ว ดังนั้นความเชื่อจึงอาจจะมีเหตุผลเพียงพต่อการยอมรับหรือไม่ก็ได้ ดังที่พระยาอนุমানราชชน (2502 : 28-29) ได้กล่าวถึงสาเหตุของความเชื่อพอสรุปได้ว่าเป็นธรรมชาติของมนุษย์ถ้ายังมีสิ่งใดที่ตนยังไม่รู้หรือยังไม่เคยปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนเรื่องนั้นย่อมเป็นสิ่งที่อยากรู้ อยากเห็น และเมื่อไม่สามารถที่จะรู้ได้ก็จะใช้วิธีการเดาโดยอาจจะอาศัยการเปรียบเทียบกับสิ่งที่ตนเคยรู้มาก่อนหรือไม่ก็เดาจากเรื่องราวที่เคยมีผู้เล่าไว้ก่อน และถ้าเรื่องนั้นสอดคล้องกับความรูสึกก็จะตกลงใจเชื่อทันที

จึงอาจกล่าวได้ว่า สาเหตุของการเกิดความเชื่อมาจากการค้นหาคำตอบในเรื่องที่ยังไม่รู้และเมื่อมีสิ่งนั้นมาสอดคล้องกับความรูสึกดั้งเดิมที่เคยมีอยู่ก็จะตกลงใจเชื่อในทันที นอกจากนี้ความเชื่อของมนุษย์ยังมีสาเหตุมาจากสิ่งอื่น ๆ ดังพอจะสรุปสาเหตุของความเชื่อได้ดังนี้ (ขนิษฐา จิตชินะกุล, 2545 : 34)

1. เกิดจากความกลัว หรือความไม่รู้ของมนุษย์ที่ไม่สามารถหาเหตุผลหรือคำอธิบายใด ๆ มาอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นได้ เช่น ทำไมฝนถึงตกหนัก ทำไมฟ้าจึงร้อง และทำไมฟ้าจึงผ่า เป็นต้น จึงทำให้มนุษย์เกิดความกลัวและเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ลึกลับที่จะต้องมีส่วนกระทำขึ้น มนุษย์จึงได้สมมติให้มีเทพประจำสิ่งต่าง ๆ เช่น พระพิรุณ พระพาย พระเพลิง ฯลฯ แล้วได้ทำพิธีบูชา เช่น สรวงเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล แต่เมื่อมนุษย์ได้พัฒนาการขึ้น มนุษย์สามารถหาเหตุผลมาอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ความเชื่อในสิ่งเหล่านั้นจึงเสื่อมคลายลง

2. เกิดจากการที่มนุษย์มีพัฒนาการขึ้นแล้วต้องการให้สังคมเกิดความสงบสุขมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มนุษย์จึงตั้งความเชื่อขึ้นมาโดยแฝงเหตุผลต่าง ๆ ไว้ในความเชื่อนั้นคือ

- 2.1 ความเชื่อที่ต้องการสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อย เช่น นีรุดันไม้ใหญ่รุกข์ เทวดาจะโกรธ ทั้งนี้เพื่อต้องการให้ขบถายเป็นที่เป็นทางได้อย่างถูกต้อง ถ้าวิฆมตอนกลางคืนผีจะมา ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ไปเที่ยวกลางคืน เป็นต้น

2.2 ความเชื่อที่ต้องการให้คนมีมารยาท มีความละเอียดรอบคอบ เช่น ตำครกแตกจะไม่ได้แต่งงาน ถอดผ้าถุงเป็นวงทิ้งไว้เป็นเสียด เป็นต้น

2.3 ความเชื่อที่ต้องการให้มีสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย เช่น ไม่ให้พาเด็กที่ฟันยังไม่งอกเข้าได้ดูน เดี่ยวฟันจะไม่งอก ห้ามปลูกมะพร้าวใกล้บ้านเชื่อว่าอัปรีภัยไร คนท้องห้ามอาบน้ำเวลากลางคืน จะแผคน้ำ เป็นต้น

2.4 ความเชื่อที่ต้องการผลทางจิตใจ เช่น นุ่งผ้าใหม่วันจันทร์มีเสน่ห์ จะทำการมงคลใดให้ดูถูกขูดยามให้นุ่งผ้าสีตามวันจะเป็นมงคล เป็นต้น

2.5 ความเชื่อที่ต้องการผลอื่น ๆ เช่น หวงน้ำทองมาน ไม่ให้เกาะหัวแมว เพราะเมื่อแก่หัวจะสั้นเหมือนแมว ต้นไม้ออกผลห้ามชี้เพราะผลจะเน่า เป็นต้น

ดังนั้น สาเหตุของการเกิดความเชื่อนั้นเกิดจากความกลัวต่อปรากฏการณ์ธรรมชาติ ความไม่รู้ การให้มีความเชื่อเนื่องจากแฝงเหตุผลต่าง ๆ และอื่น ๆ ซึ่งบางอย่างอาจมีเหตุผลอธิบายได้ และความเชื่อบางอย่างมีสามารถนำเหตุผลมาอธิบายได้

อย่างไรก็ตาม สาเหตุของการเกิดความเชื่อดังกล่าวมีความขัดแย้งกับอิสลามโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ อิสลามห้ามมิให้เชื่อสิ่งใดนอกจากสิ่งดังกล่าวมีอยู่ในบทบัญญัติในอัลกุรอานและฮะดีษจะเห็นได้ว่าความเชื่อบางประการที่มีอยู่ในสังคมไทยนั้น เช่น ความเชื่อในเรื่องของฝนทำไมถึงตก ถ้าหากเป็นคนไทยพุทธก็อาจจะหาเหตุผลมาเพื่ออธิบายสิ่งดังกล่าว แต่ถ้าความเชื่อดังกล่าวในอิสลามนั้นคือ ผนตกก็เพราะพระผู้เป็นเจ้าทรงประทานความเมตตาให้กับบ่าวของพระองค์ มิใช่เป็นที่บรรดามุสลิมต้องหาเหตุผลอธิบายในสิ่งที่เป็นข้อกำหนดของพระผู้เป็นเจ้า

2.1.4 ความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์และไสยศาสตร์

สำหรับความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์และไสยศาสตร์นั้น เป็นสิ่งที่ต้องห้ามสำหรับมุสลิมทุกคน กล่าวคือมุสลิมจะต้องการพกคดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ เพียงพระองค์เดียว จะเคารพบูชาสิ่งอื่นมิได้ เช่น การบูชาต้นไม้ และมุสลิมจะต้องไม่เชื่อในเรื่องฤกษ์ยามยามดี ไม่เชื่อหมอดู และไม่เชื่อในเรื่องโหราศาสตร์ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾ (سورة النساء الآية : 36)

ความว่า “และจงเคารพสักการะอัลลอฮฺเถิด และอย่าให้มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นภาคีกับพระองค์” (สุเราะฮ์อันนิซาอฺ อายะฮ์ 36)

ท่านเราะฮ์ลุล   ได้กล่าวถึงผู้ที่ไปหาหมอดูและเชื่อในสิ่งที่หมอดูคนนั้นกล่าว เขาผู้นั้นได้ปฏิเสธอัลกุรอาน ดังที่ท่านกล่าวว่า

1((من أتى كاهنا فصدقه بما يقول فقد كفر بما أنزل على محمد صلى الله عليه وسلم))

ความว่า “ผู้ใดไปหาหมอดู หรือโหราทำนาย แล้วเชื่อถือในสิ่งที่เขาทำนาย แท้จริงเขาได้ปฏิเสธต่อสิ่งที่ถูกประทานลงมายังมุฮัมมัด”

ในหะดีษอีกบทหนึ่ง ท่านเราะฮ์ลุล   ได้กล่าวถึงสิ่งที่ตามมาจากการที่เขาได้ไปหาหมอดู และเชื่อในสิ่งนั้น การทำความดีต่าง ๆ ของเขาจะไม่ถูกตอบรับจากอัลลอฮฺ   ถึง 40 วัน ดังที่ท่านเราะฮ์ลุล   กล่าวว่า

2((من أتى عرافا فسأله عن شيء فصدقه لم تقبل له صلاته أربعين يوما))

ความว่า “ผู้ใดที่ไปหาหมอดู แล้วไต่ถามเขาในสิ่งใด พร้อมกับเชื่อมั่นในสิ่งที่เขาทำนายการละหมาดของเขาจะไม่ถูกตอบรับเป็นเวลา 40 วัน”

ดังนั้น มุสลิมจำเป็นจะต้องเคารพภักดีต่ออัลลอฮฺ   เพียงผู้เดียว จะนำสิ่งอื่นมาเป็นภาคีกับพระองค์มิได้ และห้ามมุสลิมเชื่อในเรื่องของการทำนายทายทักต่าง ๆ เพราะมันเท่ากับเป็นการปฏิเสธต่ออัลกุรอานที่อัลลอฮฺ   ทรงประทานมาให้กับท่านเราะฮ์ลุล   และจะทำให้การละหมาดของเขานั้นไม่ถูกตอบรับถึง 40 วัน ซึ่งถ้าการละหมาดของผู้ใดไม่เป็นที่ตอบรับจากอัลลอฮฺ   แล้ว การงานอื่น ๆ ของเขาก็ย่อมไม่เป็นที่ตอบรับด้วย และเป็นที่น่าเศร้าใจในหมู่มุสลิมแล้วว่าผู้ใดที่การงานต่าง ๆ ของเขาไม่ถูกตอบรับนั้น เขาจะเป็นผู้ที่ได้รับความขาดทุนทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

1 หะดีษบันทึกโดยMuslim, 1972 หะดีษหมายเลข 9171

2 หะดีษบันทึกโดยMuslim, 1972 หะดีษหมายเลข 4137 และAhmad, 1980 หะดีษหมายเลข 9171, 16041, 22138

2.1.5 ความเชื่อในเรื่องโชคลาง และการเสี่ยงทาย

สำหรับความเชื่อในเรื่อง โชคลาง และการเสี่ยงทาย เป็นสิ่งที่ต้องห้ามสำหรับมุสลิมเช่นกัน ซึ่งในเรื่องดังกล่าวอัลลอฮ์ ﷻ และเราะฮ์สูลของพระองค์ ﷺ ได้ทรงห้ามมิให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับเพราะมันเป็นการกระทำที่ชั่วช้า หลักฐานของการห้ามในเรื่องของการเชื่อ โชคลางคือ ท่านเราะฮ์สูลได้กล่าวไว้ว่า

((ليس منا من تطير أو تطير له ، أو تكهن أو تكهن له ، أو سحر أو سحر له ، ومن أتى
كاهنا فصدقه بما يقول فقد كفر بما أنزل على محمد ﷺ))¹

ความว่า “มิใช่พวกของเรา ผู้ซึ่งกระทำตะกอยยูร² หรือตะกะฮ์ซูน³ หรือการทำไสยศาสตร์ และผู้ที่ไปหาหมอดู แล้วเชื่อในสิ่งที่เขากล่าว ดังนั้น เขาได้ปฏิเสธในสิ่งที่ถูกประทานลงมาให้กับมุฮัมมัด ﷺ แล้ว”

จากหะดีษข้างต้น ท่านเราะฮ์สูล ﷺ ได้กล่าวว่าผู้ใดกระทำสามสิ่งนั้นมิใช่พวกเรา แสดงว่าการกระทำสิ่งดังกล่าวนั้นเป็นการกระทำที่เป็นบาปใหญ่ ซึ่งการกระทำดังกล่าวก็คือ หนึ่ง ตะกอยยูร หมายถึง การเชื่อในเรื่องของโชคลางที่เกี่ยวกับนก กล่าวคือ เขาจะนำนกมา หรือประดิษฐ์นกขึ้นมา และก็ปล่อยขึ้นไปบนท้องฟ้า เมื่อนกบินไปในทิศทางใด เขาก็จะออกไปจากบ้านเพื่อไปทำธุระ หรือออกไปเพื่อทำมาหากิน โดยมีความเชื่อว่าเมื่อนกออกทิศทางแล้ว แสดงว่าทางนั้นจะนำมาซึ่งสิ่งที่ดีงาม สอง ตะกะฮ์ซูน หมายถึง การเชื่อในเรื่องของการทำนายทายทักของหมอดู กล่าวคือ การไปหาหมอดู และเชื่อในสิ่งที่หมอดูคนนั้นกล่าว และเชื่อในสิ่งที่หมอดูคนนั้นพูด และประการสุดท้าย คือ การทำไสยศาสตร์ หรือเสน่ห์ยาแฝด ไม่ว่าจะเป็นการทำให้ผู้หญิงหลงรัก หรือการทำไสยศาสตร์เพื่อเป็นการทำร้ายผู้อื่น การกระทำทั้งสามที่กล่าวมา หากเขาเชื่อและปฏิบัติตาม เขาก็เปรียบเสมือนผู้ที่กระทำด้วย (Ibn Hasan, 1422 : 316) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการกระทำที่ชั่วช้าทั้งสิ้น และในช่วงท้ายของหะดีษ ท่านนบีได้ยกตัวอย่างถึงผู้ที่ไปหาหมอดู และเชื่อในสิ่งที่หมอดูกล่าว เขาผู้นั้นย่อมปฏิเสธศรัทธาต่ออัลกุรอานที่อัลลอฮ์ ทรงประทานลงมาให้กับท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ ซึ่งหากผู้ใดปฏิเสธต่ออัลกุรอานแล้ว ไซร์ เขาผู้นั้นย่อมตกเป็นผู้ที่ปฏิเสธศรัทธาต่ออัลลอฮ์อย่างแน่นอน

¹ หะดีษบันทึกโดย al-Tabrani ด้วยสายรายงานที่หะสัน และ al-Bazzar ด้วยสายรายงานที่ดี (Ibn Hasan, 1422 : 315)

² หมายถึง การปล่อยให้นกบินไป หรือการประดิษฐ์นกขึ้นมาแล้วโยนขึ้นไปบนท้องฟ้า เมื่อนกบินไปในทิศทางใด เขาก็จะออกไปในทิศทางนั้นเพื่อไปทำธุระ หรือกิจการอันใดก็ตาม

³ หมายถึง การเป็นหมอดู และการไปหาหมอดู และเชื่อในสิ่งที่เขากล่าวและก็ปฏิบัติตามนั้น

ความเชื่อในเรื่องของโชคลาง เป็นสิ่งที่มีอยู่มากมายในสังคมไทย เช่น การเชื่อว่านกแสกบินผ่านบ้านใดบ้านหนึ่งแล้ว บ้านนั้นจะมีผู้เสียชีวิต การเชื่อว่าเมื่อมีตัวตะกวดหรือตัวเงินตัวทอง มาอยู่ในบริเวณบ้าน จะเป็นเสียดจำเป็นต้องทำบุญเพื่อขับไล่ และการเชื่อในเรื่องของจิ้งจกทัก ซึ่งเชื่อว่าหากกำลังจะออกจากบ้านแล้วจิ้งจกทัก แสดงว่าการออกไปในครั้งนั้นไม่ดี จึงไม่สมควรที่จะออกไป เป็นต้น ความเชื่อต่าง ๆ เหล่านี้ก็เป็นสิ่งที่ต้องห้ามในอิสลามเช่นกัน ดังนั้นจึงควรออกห่างจากความเชื่อในเรื่องของโชคลางดังกล่าว

และหลักฐานในเรื่องของการห้ามมิให้ไปยุ่งเกี่ยวกับการเสี่ยงทาย ปรากฏในอัลกุรอาน อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالْدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلِلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبْعُ إِلَّا مَا ذُكِّرْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَمِ ذَٰلِكُمْ فِسْقٌ﴾ (سورة المائدة بعض من الآية : 3)

ความว่า “ได้ถูกห้ามแก่พวกเจ้าแล้ว ซึ่งสัตว์ที่ตายเอง และเลือด และเนื้อสุกร และสัตว์ที่ถูกเปล่งนามอื่นจากอัลลอฮฺที่มัน (ขณะเชือด) และสัตว์ที่ถูกรัดคอตาย และสัตว์ที่ถูกตีตาย และสัตว์ที่ตกเหวตาย และสัตว์ที่ถูกขวัดตาย และสัตว์ที่ถูกสัตว์ร้ายกัดกิน นอกจากที่พวกเจ้าเชือดกัน และสัตว์ที่ถูกเชือดบนแท่นหินบูชา และการที่พวกเจ้าเสี่ยงทายด้วยไม้ตีว เหล่านั้นเป็นการละเมิด...” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮฺที่ 3 สุเราะฮฺอัลมาอิดะฮฺ)

จากอายะฮฺข้างต้นชี้ให้เห็นว่า อัลลอฮฺ ﷻ ได้ห้ามการเสี่ยงทายด้วยไม้ตีวพร้อมกับบรรดาสัตว์ที่ห้ามรับประทานทั้งหลาย ซึ่งสัตว์ต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้นล้วนเป็นสิ่งที่ป็นนะฮิสหรือสิ่งสกปรกทั้งสิ้น หากผู้ใดเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับมันก็ถือเป็นการละเมิด แสดงให้เห็นว่าการเสี่ยงทายนั้นก็เป็นสิ่งที่ป็นนะฮิสเช่นกัน ห้ามมิให้ไปยุ่งเกี่ยวโดยเด็ดขาด และการเสี่ยงทายด้วยไม้ตีว ก็คือ คูนไม้ที่เหลาคล้ายลูกธนูรวมสามคูนด้วยกัน คูนหนึ่งเขียนไว้ว่า พระเจ้าใช้ฉัน อีกคูนหนึ่งเขียนว่า พระเจ้าห้ามฉัน และอีกคูนหนึ่งมิได้เขียนอะไรไว้ ถ้าพวกเขาต้องการจะทำสิ่งใด ก็จะทำการเสี่ยงทายด้วยตัวดังกล่าว ถ้าจับได้ตัวที่มีได้มีข้อเขียนใด ๆ ก็จะจับใหม่ จนกว่าจะได้ตัวที่แนะนำให้ทำหรือมิให้ทำ อย่างไรก็ตาม เครื่องเสี่ยงทายนั้นมีหลายประเภท ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่อยู่ภายใต้ในข้อห้ามนี้เช่นกัน และการเสี่ยงทายประเภทอื่นก็

เช่นกัน อาทิ การเล่นหวย ไม่ว่าจะบนดินหรือใต้ดิน การชิงโชคต่าง ๆ การเล่นการพนัน และอื่น ๆ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ต้องห้ามทั้งสิ้น

ดังนั้น บรรดามุสลิมควรออกห่างจากความเชื่อในเรื่องของโชคลาง และความเชื่อในเรื่องของการเสียหายที่ผิดต่อหลักการอิสลาม เพราะมันเป็นการกระทำที่ชั่วช้า จะนำพามนุษย์ที่สุหนทางที่เป็นบาปอันมหันต์ และหันกลับมาศึกษาในสิ่งที่มีอยู่ในบทบัญญัติอย่างจริงจัง เพื่อจะได้เป็นผู้ที่อยู่ในหนทางที่ถูกต้องของอัลอิสลามอย่างแท้จริง และจะได้รับผลตอบแทนจากอัลลอฮฺ ﷻ อย่างภาคภูมิใจในวันแห่งการตอบแทน

2.1.6 ข้อแตกต่างระหว่างความเชื่อที่ถูกต้องกับความเชื่อที่หลงผิดในทัศนะของอิสลาม

ความเชื่ออันเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในอิสลาม เพราะความเชื่อเป็นตัวกำหนดว่าการงานต่าง ๆ ที่เขาได้ปฏิบัติไปจะใช้ได้หรือไม่ นั่นขึ้นอยู่กับความเชื่อ หากเขามีความเชื่อที่ถูกต้องการงานของเขาก็จะถูกตอบรับจากอัลลอฮฺ ﷻ และหากเขามีความเชื่อที่ไม่ถูกต้องการงานของผู้นั้นย่อมสูญเปล่า

อิสลามกำหนดให้ความเชื่ออันต้องมาจากอัลกุรอานและอัซสุนนะฮฺของท่านศาสดาเท่านั้น หากความเชื่อใดที่เป็นอื่นจากนี้ถือว่าเป็นความเชื่อที่ไม่เป็นสิ่งที่ถูกต้อง ส่วนบรรดาผู้ที่หันเหออกนอกทางของหลักการนี้ และดำเนินไปตามสิ่งตรงกันข้ามนั้น มีมากมายหลายประเภท อาทิเช่น กลุ่มผู้เคารพสักการะรูปเคารพ เจว็ด มลาอิกะฮฺ บรรดาเวสีย¹ ญิน² ดินไม้ และอื่น ๆ ฉะนั้นพวกเหล่านี้จะไม่ตอบสนองการเชิญชวนของบรรดาเราะสุล ยิ่งไปกว่านั้นยังขัดแย้งและคือสิ่งต่อบรรดาเราะสุล เช่นเดียวกับการกระทำของพวกกุรอัยฮฺ และชาวอาหรับในกัก็อื่น ๆ ทำกับบปีของพวกเขา พวกเขาเหล่านั้นเคยขอต่อสิ่งที่ถูกเคารพสักการะ ให้ทำธุระให้ ขอให้หายป่วย และขอให้ช่วยเหลือเพื่อเอาชนะต่อศัตรู พวกเขาเคยเชื่อกสัตว์บูชาและบนบานต่อสิ่งที่ถูกเคารพสักการะดังกล่าว เมื่อท่านเราะสุล ﷺ คัดค้านการกระทำเช่นนั้น โดยใช้ให้พวกเขาถวายการเคารพภักดีต่ออัลลอฮฺองค์เดียว ด้วยความบริสุทธิ์ใจ พวกเขากลับรู้สึกแปลกใจ และไม่ยอมปฏิบัติตามท่านเราะสุล ﷺ ดังในปรากฏในอัลกุรอานที่ว่า

¹ หมายถึง บรรดาผู้ที่ทำอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ ﷻ เป็นนิจ และเป็นผู้ที่ได้รับความโปรดปรานจากพระองค์

² ญิน เป็นสิ่งถูกสร้างชนิดหนึ่งที่อัลลอฮฺ ﷻ สร้างมาจากไฟ ร่างกายมีสภาวะเป็นลม พระองค์ทรงประทานความสามารถให้พวกมันแปลงร่างเป็นสัตว์ และสิ่งต่าง ๆ ได้ พวกมันมีสติปัญญา และสามารถกระทำในสิ่งที่ยาก ๆ ซึ่งมนุษย์ไม่สามารถกระทำได้ (Saiyidabi, n.d. : 9 ; บรรจง บินกาซัน, 2544 : 12 ; อาลี อีซา, ม.ป.ป. : 21 ; al-Ashqar, 2004 : 21)

﴿أَجْعَلِ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجَابٌ﴾ (سورة ص الآية : 5)

ความว่า “เขาได้ทำให้พระเจ้าหลายองค์เป็นพระเจ้าองค์เดียวกระนั้นหรือ? แท้จริงนี่เป็นเรื่องประหลาดจริง ๆ” (สุเราะฮ์ศอด อายะฮ์ที่ 5)

แต่ทว่าท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ ก็ยังดำเนินการเรียกร้องเชิญชวนพวกเขาสู่อัลลอฮ์ ﷻ ค่อยไป เตือนพวกเขาในการศรัทธา (การตั้งภาคีกับอัลลอฮ์) อธิบายให้พวกเขาได้รู้ถึงข้อเท็จจริงของสิ่งที่ท่านเรียกร้องเชิญชวนไปสู่ จนกระทั่งอัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงคลายบางคนในพวกเขา ต่อมาก็ได้มีการเข้าสู่ศาสนาของอัลลอฮ์เป็นพวก ๆ ศาสนาของอัลลอฮ์จึงปรากฏเด่นชัดขึ้นเหนือศาสนาทั้งหลาย ทั้งนี้หลังจากการเชิญชวนอย่างต่อเนื่อง และการต่อสู้เป็นเวลายาวนานของท่านเราะฮูล ﷺ สาวกของท่าน และผู้ที่เจริญรอยตามท่านเหล่านั้นด้วยการดี ต่อมาหลังจากที่ท่านเราะฮูลเสียชีวิตสภาพการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ความอวิชาได้แผ่กระจายไปในหมู่ชนส่วนใหญ่ จนกระทั่งคนส่วนมากได้กลับไปสู่ศาสนาของพวกเขาอิสลามเสีย ทั้งนี้ก็ด้วยการนับถืออย่างเกินเลยขอบเขต ต่อบรรดาวะลีห์ และบุคคลที่พวกเขาเชื่อถือโดยการขอความช่วยเหลือต่อท่านเหล่านั้น และการกระทำอย่างอื่นที่เป็นประเภทต่าง ๆ ของศรัทธา ชนกลุ่มนี้ไม่รู้จักความหมายของคำว่า "لا اله الا الله" (ลาอิลาฮะฮะอิลลัลลอฮ์) อย่างที่พวกกุฟฟารชาวอาหรับรู้จักความหมายของข้อความนี้ ฉะนั้นอัลลอฮ์เท่านั้นเป็นผู้ทรงได้รับการขอความช่วยเหลือ และการตั้งภาคีเช่นนี้ ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน

ข้อสงสัยกลุ่มเครือของคนรุ่นหลังเหล่านี้ก็เช่นเดียวกับข้อสงสัยกลุ่มเครือของคนรุ่นแรก ๆ ในอดีต ดังที่คำพูดของพวกเขาปรากฏในอัลกุรอานที่ว่า

﴿وَيَقُولُونَ هَتُولَا شَفَعْتُنَا عِنْدَ اللَّهِ﴾ (سورة يونس بعض من الآية : 18)

ความว่า “และพวกเขาจะกล่าวว่า เหล่านี้คือผู้ช่วยเหลือเรา ณ ที่อัลลอฮ์” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 18 สุเราะฮ์ยูนุส)

หมายความว่า เมื่อขอความช่วยเหลือจากคนศอและฮ์ หรือวะลีห์ เขาจะพูดว่า นี่คือผู้ขอไถ่โทษแทนเรา ณ อัลลอฮ์ ﷻ และพวกเขาจะกล่าวอีก ดังปรากฏในอัลกุรอานว่า

﴿مَا تَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى﴾ (سورة الزمر بعض من الآية : 3)

ความว่า “เรามีได้เคารพภักดีพวกเขา เว้นแต่เพื่อทำให้เราเข้าใจลักษณะต่ออัลลอฮ์”
(ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 3 สุเราะฮ์ฮัจญ์)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงลบล้างข้อสงสัยคลุมเครืออันนี้ และพระองค์ก็ได้ทรงแจ้งให้ทราบว่า ใครเคารพภักดีอื่นใดจากพระองค์ ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตาม เขาผู้นั้นก็ได้ตั้งภาคีกับพระองค์และได้ปฏิบัติศรัทธา ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شَفَعَتُنَا عِنْدَ اللَّهِ﴾ (سورة يونس الآية : 18)

ความว่า “และเขาเหล่านั้นเคารพภักดีอื่นจากอัลลอฮ์ ซึ่งไม่สามารถให้โทษหรือให้คุณแก่เขาเหล่านั้นได้ และพวกเขาเหล่านั้นแหละคือผู้ได้ (โทษ) ให้แก่เรา ณ อัลลอฮ์” (สุเราะฮ์ยูนุส อายะฮ์ที่ 18)

และอัลลอฮ์ ﷻ ได้ตอบโต้พวกเขาเหล่านั้น ด้วยคำรัสของพระองค์ที่ว่า

﴿قُلْ أَتَبْتَعُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ (سورة يونس بعض من الآيات : 18)

ความว่า “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) พวกท่านจะแจ้งข่าวแก่อัลลอฮ์ด้วยสิ่งที่พระองค์ไม่ทรงรู้ ในบรรดาชั้นฟ้าและในแผ่นดินกระนั้นหรือ? พระองค์ทรงมหาวินิจฉัยและทรงสูงส่งเหนือสิ่งที่พวกท่านตั้งภาคีขึ้น” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 18 สุเราะฮ์ยูนุส)

ดังนั้น อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงแจ้งไว้ในอายะฮ์นี้ว่า การเคารพภักดีสิ่งอื่นใดนอกจากพระองค์ไม่ว่าจะเป็นบรรดานบี บรรดาอะลีฟ หรือคนอื่น ๆ ก็ตาม ย่อมถือว่าการเคารพภักดีนั้นเป็นการตั้งภาคีอันใหญ่หลวง ถึงแม้ว่าผู้กระทำจะให้ชื่อเป็นอื่นจากนี้ก็ตาม อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า

﴿إِلَّا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى﴾ (سورة الزمر بعض من الآية : 3)

ความว่า “ส่วนบรรดาผู้ที่ขัดถือเอาบรรดาผู้คุ้มครองอื่นจากอัลลอฮฺ โดยกล่าวว่าเรามีได้ เคารพภักดีพวกเขา เว้นแต่เพื่อทำให้เราเข้าใกล้ชิดต่ออัลลอฮฺ” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮฺที่ 3 สูเราะฮฺอ์ซุหมัร)

อัลลอฮฺ ﷻ จึงได้ตอบโต้คนเหล่านั้น ด้วยคำรัสของพระองค์ว่า

﴿إِنَّ اللَّهَ يَخْتَصِمُ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ۝﴾

(سورة الزمر بعض من الآية : 3)

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮฺจะทรงตัดสินระหว่างพวกเขาในสิ่งที่พวกเขาขัดแย้งกันในเรื่องนั้น แท้จริงอัลลอฮฺจะไม่ทรงชี้นำทางแก่ผู้กล่าวเท็จ ผู้ไม่สำนึกบุญคุณ” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮฺที่ 3 สูเราะฮฺอ์ซุหมัร)

อัลลอฮฺ ﷻ ได้แจ้งให้เราได้ทราบด้วยอายะฮฺดังกล่าวว่า การเคารพภักดีของพวกเขาต่อสิ่งอื่นจากพระองค์ ด้วยการวิงวอน ความหวาดกลัว ความหวัง และที่คล้ายคลึงกันนั้นย่อมถือว่าเป็นการปฏิเสธการศรัทธาต่อพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ และพระองค์ยังคงถือว่าคำพูดของพวกเขาที่ว่า พระเจ้าหลายองค์ของพวกเขา จะทำให้พวกเขาเข้าใกล้ชิดกับอัลลอฮฺยิ่งขึ้นนั้นเป็นการพูดที่มดเท็จ

และส่วนหนึ่งจากความเชื่อที่ทำให้ผู้ที่มีความเชื่อนั้นตกเป็นผู้ปฏิเสธศรัทธา อันเป็นความเชื่อที่ตรงกันข้ามกับหลักความเชื่อมั่นที่ถูกต้อง ได้แก่กลุ่มผู้ปฏิเสธการมีพระผู้เป็นเจ้า ในยุคปัจจุบัน นั่นก็คือกลุ่มผู้ดำเนินตามคำสอนของมาร์ก เลนิน และคนอื่น ๆ ไม่ว่าจะคนเหล่านั้นจะเรียกชื่อว่าสังคมนิยม คอมมิวนิสต์ หรืออะไรอื่นก็ตาม แต่รากฐานของคนเหล่านั้นก็คือ การปฏิเสธวันกิยามะฮฺ ปฏิเสธสวรรค์ นรก และปฏิเสธศาสนาทั้งมวล

และส่วนหนึ่งจากความเชื่อที่ตรงกันข้ามกับทัศนะของอิสลามก็ได้แก่การเชื่อมั่นของบางคนในกลุ่มบาฏินียะฮฺ (ชีอะฮฺ)¹ และบางกลุ่มในกลุ่ม ชูฟีฮ์ ที่ว่า “บางคนในกลุ่มที่พวกเขาให้ชื่อว่า “เอาเลียฮฺ” (บรรดาอะลีย) นั้นได้มีส่วนร่วมกับการจัดการและการบริหารกิจการของโลก พวกเขาได้ให้ชื่อคนเหล่านั้นว่า 1. “อัลอ์กัฎ็อบ”² 2. อัลเอาตาด”³ และ 3. “อัลอัมวาย”⁴ และชื่ออื่น ๆ อีก

¹ ดูหน้าที่ 87

² พหูพจน์ของคำว่า “กัฎ็อบ” เป็นระดับหนึ่งของบุคคลชั้นนำของพวกชูฟีฮ์

³ พหูพจน์ของคำว่า “อะตาด” เป็นระดับหนึ่งของบุคคลชั้นนำของพวกชูฟีฮ์เช่นเดียวกัน

⁴ พหูพจน์ของคำว่า “อัมวาย” หมายถึง ผู้ได้รับการร้องขอความช่วยเหลือในยามคับขัน

ล้วนแล้วแต่ผู้เชื่อถือจะประคองชูคืบขึ้นมาตั้งให้กับพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของเขา และนี่เป็นการตั้งภาคีในด้าน
เตาฮีดรูปียะฮฺ ซึ่งเป็นสิ่งที่เหนือยิ่งไปกว่าการตั้งภาคีในสมัยญาฮิลียะฮฺ เพราะว่ากุฟฟารอาหรับในสมัย
ญาฮิลียะฮฺมิได้ตั้งภาคีกับพระองค์ในเรื่องเตาฮีดรูปียะฮฺ แต่พวกเขาตั้งภาคีกับพระองค์ในเรื่องอิบาดะฮฺ
และการชirkของพวกเขาในยามผาสุก ส่วนในยามคับขันแล้วพวกเขาจะถวายเป็นอิบาดะฮฺแก่พระองค์
อัลลอฮฺเพียงองค์เดียว ดังที่ปรากฏในอัลกุรอานว่า

﴿فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفَلَكِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّوهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ﴾

(سورة العنكبوت الآية : 65)

ความว่า “ดั่งนั้นเมื่อพวกเขาขึ้นขึ้นเรือ พวกเขาวิงวอนต่ออัลลอฮฺเป็นผู้บริสุทธิ์ใจใน
การขอพรต่อพระองค์ ครั้นเมื่อพระองค์ทรงช่วยพวกเขาให้ขึ้นบก แล้วพวกเขาก็ตั้งภาคี
ต่อพระองค์” (สุเราะฮฺอัลอังกะบุด อายะฮฺที่ 65)

ส่วนทางด้านเตาฮีดรูปียะฮฺนั้น พวกเขายอมรับว่าเป็นของอัลลอฮฺ ﷻ องค์เดียวเท่านั้น
ดั่งที่พระองค์ทรงตรัสว่า

﴿وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ﴾ (سورة الزخرف الآية : 87)

ความว่า “และหากเจ้า (มุฮัมมัด) ถามเขาเหล่านั้น (มุชริกีน) ว่าใครเป็นผู้บังเกิดพวก
เขา แน่แน่นอนพวกเขาก็จะตอบว่าอัลลอฮฺ” (สุเราะฮฺอัลซุหุรฟ อายะฮฺที่ 87)

และพระองค์ทรงตรัสอีกว่า

﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمْنَ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ
الْمَمِيتِ وَيُخْرِجُ الْمَمِيتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدْبِرُ الْأُمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ﴾

(سورة يونس الآية : 31)

ความว่า “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) “ใครเป็นผู้ประทานปัจจัยยังชีพที่มาจากฟากฟ้า
และแผ่นดินแก่พวกท่าน หรือใครเป็นเจ้าของการได้ยินและการมองเห็น และใครเป็นผู้ให้มี
ชีวิตหลังจากการตายและเป็นผู้ให้ตายหลังจากมีชีวิตมา และใครเป็นผู้บริหารกิจการ”

แล้วพวกเขาจะกล่าวกันว่า “อัลลอฮฺ” ดังนั้นจงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) “พวกท่านไม่ยำเกรง
 ดอกหรือ ?” (สุเราะฮฺยูนุส อายะฮฺที่ 31)

และอายะฮฺอื่น ๆ ที่มีความหมายทำนองนี้ยังมีอีกมากมาย ส่วนบรรดาผู้ตั้งภาคีในสมัย
 หลัง ๆ นี้มันได้เพิ่มเติมไปจากบรรดาผู้ตั้งภาคียุคต้น ๆ อีกสองด้านคือ ด้านที่หนึ่ง บางคนในพวกหลัง
 นั้น ได้เพิ่มการตั้งภาคีในเรื่องเตาฮีดรูนูบียะฮฺ ด้านที่สอง พวกเขามีการตั้งภาคี ในยามผาสุก และในยาม
 คับขัน ดังที่ผู้คบค้าสมาคมกับพวกเหล่านี้ย่อมทราบดี ซึ่งผู้นี้จะเห็นสิ่งที่พวกเขากระทำกัน ณ หลุมฝัง
 ศพของอัลหุศัยนุ และอัลบะกะวีฮฺ และอื่น ๆ จากทั้งสอง ในประเทศอียิปต์ นอกจากนี้ก็มี ณ หลุมฝังศพ
 ของอัล ไอคะรูซในเอเดน อัลฮาดี ในประเทศเยเมน อิบนู อะรอเบีย ที่ประเทศชาม เซกอับดุลกอเดร
 อัลยัลลานีย์ที่ประเทศอิรัก และเจ้าพระคุณตะเกีย ในประเทศไทย และหลุมฝังศพอื่น ๆ ที่มีชื่อเสียงโด่ง
 ดัง ซึ่งสามัญชนทั่วไปให้ความนับถืออย่างมากมาย อีกทั้งยังได้หันเหสิทธิของอัลลอฮฺ ﷻ หลาย ๆ อย่าง
 ไปให้กับหลุมฝังศพ อาทิเช่น สิทธิของพระองค์ในการขอความช่วยเหลือ สิทธิของพระองค์ในการบรณ
 บาน และอื่น ๆ พวกเขานี้กลับไปใช้กับเจ้าของหลุมฝังศพ

ส่วนหนึ่งจากความเชื่อที่ตรงข้ามกับหลักการเชื่อที่ถูกต้อง ในเรื่องของบรรดาพระนาม
 และคุณลักษณะนั้น ก็ได้แก่หลักการเชื่อมั่นของชาวบิโอะฮฺที่เป็นพวกญะฮีมียะฮฺ¹ มัวะตะฮิละฮฺ² และ
 พวกที่ดำเนินตามทางของเขาเหล่านั้น ในการปฏิเสธคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ไม่รับรู้ในเรื่องคุณลักษณะ
 แห่งนามสมบุรณ์ของพระองค์ และบรรยายคุณลักษณะของพระองค์ด้วยคุณลักษณะของสิ่งที่ไม่ใช่หรือ
 สิ่งที่เป็นวัตถุ หรือสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ มหาบริสุทธิ์แต่อัลลอฮฺ พระองค์ผู้ทรงบริสุทธิ์ผู้ทรงสูงส่งยิ่ง พ้น
 จากคำพูดของเขาเหล่านั้น ยังมีบางคนที่คิดเข้าไปอยู่ในกลุ่มบุคคลดังกล่าว ซึ่งก็ได้แก่ผู้ที่ปฏิเสธบาง
 คุณลักษณะ และยืนยันในบางลักษณะ เช่น พวกอะซาอิเราะฮฺ³ เป็นต้น ดังนั้น ในการที่พวกเขายืนยันใน
 บางคุณลักษณะ พวกเขาก็จำต้องทำเหมือนกับที่พวกเขาพยายามหลีกเลี่ยงในเรื่องศิฟาตที่พวกเขาปฏิเสธ
 และพวกเขาก็ตีความหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคุณลักษณะ ด้วยการกระทำเช่นนั้น พวกเขายังขัดแย้งกับ
 หลักฐานที่ได้จากการฟังการถ่ายทอด (อัลกูรออันและฮิสสุนนะฮฺ) และหลักฐานทางสติปัญญา พวกเขา
 ขัดแย้งอย่างชัดแจ้งในเรื่องเช่นนั้น ส่วนกลุ่มอะฮฺลิสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ พวกเขายืนยันให้กับอัลลอฮฺ
 ﷻ ในสิ่งที่พระองค์ทรงยืนยันแก่ชาตของพระองค์เอง ในรูปของการให้ความสมบุรณ์ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง

¹ คูหน้าที่ 38

² คูหน้าที่ 100

³ คูหน้าที่ 37

พระนาม หรือคุณลักษณะของพระองค์ก็ตาม และถือว่าพระองค์ทรงบริสุทธิ์ปราศจากความคล้ายคลึง และความเหมือนใด ๆ ทั้งสิ้น ปลีกตัวออกห่างจากการปฏิเสธคุณลักษณะ ดังนั้นพวกเขาจึงปฏิบัติตามหลักฐานทั้งหมด พวกเขาไม่บิดเบือน ไม่เปลี่ยนแปลงและไม่ถือตามที่บางกลุ่มถือว่าพระองค์ไม่มีคุณลักษณะ ในที่สุดพวกเขาก็ปลอดภัยจากการขัดแย้งต่าง ๆ (อิมรอน มะกุดี, 2531 : 32-41)

ดังนั้น ความเชื่อต่าง ๆ ที่ขัดแย้งกับหลักฐานที่ยืนยันจากอัลกุรอานและอัสนุนะฮ์ของท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ แล้ว ความเชื่อนั้นย่อมเป็นสิ่งที่หลงผิดและไม่เป็นที่ยอมรับจากอัลลอฮ์ ﷻ และมุสลิมทุกคนจึงจำเป็นต้องมีหลักความเชื่อที่ถูกต้องเพื่อที่ทำงานจากการปฏิบัติของเขาจะได้รับการยอมรับจากพระผู้อภิบาลแห่งสากลโลก

2.2. การศรัทธาในอิสลาม

2.2.1 ความหมายของการศรัทธาตามหลักภาษาศาสตร์และวิชาการ

2.2.1.1 ความหมายของการศรัทธาตามหลักภาษาศาสตร์

การศรัทธา ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 หมายถึง ความเชื่อ ความเลื่อมใส ตรงกับคำในภาษาอาหรับว่า “อัลอีมาน” (الإيمان)¹ อันหมายถึง การมีจิตใจเชื่อมั่นศรัทธาโดยปราศจากความสงสัย อัลอีมานมีรากศัพท์มาจากคำว่า “อามะน่า” (آمن) และมีรากศัพท์คล้ายคลึงกับคำว่า “อัลอัมน์” (أمن) อันหมายถึง ความสงบมั่นคง ดังนั้นการศรัทธาในภาษาอาหรับจึงหมายถึง ความเชื่อที่สงบมั่นอยู่ในจิตใจอย่างแนบแน่นปราศจากความลังเลหรือสงสัย “อัลอีมาน” ตรงกันข้ามกับคำว่า “อัลกุฟร์” (الكفر) ซึ่งหมายถึงการปฏิเสธศรัทธา ส่วนบุคคลผู้ศรัทธาในอิสลามภาษาอาหรับใช้คำว่า “อัลมูอิมิน” (المؤمن) มีความหมายว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นศรัทธาอย่างแน่วแน่ปราศจากข้อเคลือบแคลงสงสัยใด ๆ (Ibn al-Manzur, 1990 : 13/22-23 ; al-Zabidi, n.d. : 9/135)

¹ อัลอีมาน (الإيمان) และคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกันกับคำว่ามีคือ อัลอะกีดะฮ์ (العقيدة)

2.2.1.2 ความหมายของการศรัทธาตามหลักวิชาการ

อัลกุรอานมิได้ให้นิยามความหมายการศรัทธาไว้เป็นการเฉพาะ เพียงแต่ได้กล่าวถึงความศรัทธาไว้ในหลายโองการพร้อมทั้งยอมรับว่ามีศรัทธาของบุคคลที่จำเป็นต้องเปล่งวาจากล่าวถ้อยคำปฏิเสธในสถานะที่ถูกบังคับปราบที่หัวใจของเขาสงบมั่นอยู่กับการศรัทธา อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أَكْرَهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ﴾ (سورة النحل بعض من الآية : 106)

ความว่า “ผู้ใดปฏิเสธศรัทธาต่ออัลลอฮ์หลังจากที่เขาได้ศรัทธาแล้ว (เขาจะได้รับความกริ้วโกรธจากอัลลอฮ์) เว้นแต่ผู้ที่ถูกบังคับทั้ง ๆ ที่หัวใจของเขาเปี่ยมไปด้วยการศรัทธา...” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 106 สุเราะฮ์อันนะหฺล)

และ อัลกุรอานบางอายะฮ์ปฏิเสธความศรัทธาของผู้ที่เปล่งวาจากล่าวคำปฏิเสธในสภาพที่หัวใจของเขายังคงเคลือบแฝงด้วยความปฏิเสธ เช่น กรณีของพวกมุนาฟิเกน (พวกที่กลับถอย)ทั้งหลาย อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿وَلَا تَصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ إِنَّكُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَسِقُونَ﴾ (سورة التوبة الآية : 84)

ความว่า “และเจ้าจงอย่าละหมาดให้แก่คนในหมู่พวกเขาที่ตายไปเป็นอันขาด และจงอย่ายืนที่หลุมศพของเขา แท้จริงพวกเขานั้นได้ปฏิเสธต่ออัลลอฮ์ และเราะสูลของพระองค์ และพวกเขาได้ตายลงขณะที่พวกเขาเป็นผู้ละเมิด” (สุเราะฮ์อัตเตาบะฮ์ อายะฮ์ที่ 84)

จากอายะฮ์ข้างต้น บ่งชี้ว่าการศรัทธาหรือการปฏิเสธศรัทธานั้นอยู่ที่จิตใจไม่ใช่ถ้อยวาจาที่อาจมีการพลิกแพลงเล่นลิ้นได้ การที่จะตัดสินว่าผู้ใดศรัทธาหรือปฏิเสธศรัทธานั้นจึงต้องพิจารณาถึงสิ่งที่ซ่อนเร้นภายในจิตใจเป็นสำคัญ แต่เนื่องจากไม่มีผู้ใดสามารถล่วงรู้ถึงสิ่งที่อยู่ภายในใจของผู้อื่นได้นอกจากอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงรอบรู้อย่างทั้งในที่ลับและเปิดเผย การพิจารณาตัดสินความศรัทธาในลักษณะนี้จึงเป็นเอกสิทธิ์ของอัลลอฮ์ ﷻ แต่เพียงผู้เดียว

อย่างไรก็ตาม เมื่ออัลกุรอานมิได้นิยามการศรัทธาไว้เป็นการเฉพาะ ย่อมเป็นหน้าที่ของท่านเราะสูลที่จะต้องอธิบายความหมายของการศรัทธาให้มีความชัดเจน และท่านเราะสูล ﷺ ก็ได้อธิบายไว้ในหลายหะดีษ ที่สำคัญเช่นในหะดีษที่ท่านเราะสูล ﷺ ได้อธิบายความหมายของอัลอีมาน เพื่อตอบคำถามของญิบรีล عليه السلام โดยกล่าวว่า

((الإيمان أن تؤمن بالله وملائكته وكتبه ورسله واليوم الآخر وتؤمن بالقدر خيره وشره))¹

ความว่า “การศรัทธา คือความเชื่อมั่นต่ออัลลอฮ์ และต่อบรรดามลาอิกะฮ์ของพระองค์ และเชื่อมั่นต่อกัมภีร์ของพระองค์ และต่อเราะสูลของพระองค์ และต่อวันอาคิเราะฮ์ และเชื่อมั่นต่อลัทธิความดีความชั่วแห่งพระองค์...”

ในหะดีษอีกบทหนึ่งท่านเราะสูล ﷺ ได้อธิบายความหมายของอัลอีมานแก่เหล่าเศาะหาบะฮ์กลุ่มหนึ่งของท่านว่า

((الإيمان أن تشهد أن لا إله إلا الله وتشهد أن محمد رسول الله وإقام الصلاة وإيتاء الزكاة وصوم رمضان))²

ความว่า “การศรัทธา คือการปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮ์ และมุฮัมมัดเป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์ ﷻ และการดำรงไว้ซึ่งการละหมาด และการบริจาคซะกาต และการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน...”

และท่านเราะสูล ﷺ ยังได้กล่าวอีกว่า

((الإيمان بضع وستون شعبة والحياة شعبة من الإيمان وفي لفظ آخر وإمارة الأذى عن الطريق))³

¹ เป็นส่วนหนึ่งของหะดีษที่รายงานโดยMuslim, 1972 หะดีษหมายเลข 9 ; al-Tirmizi, 1983 หะดีษหมายเลข 2535 ; al-Nasa'i, 1964 หะดีษหมายเลข 4904 ; Abudawud, 1986 หะดีษหมายเลข 4075 ; Ibn Majah, 1975 หะดีษหมายเลข 62 และAhmad, 1980 หะดีษหมายเลข 179, 186, 346, 352, 5592 (สำนวนที่อ้างเป็นของMuslim)

² เป็นส่วนหนึ่งของหะดีษที่รายงานโดยal-Bukhary, 1987 หะดีษหมายเลข 51

³ เป็นส่วนหนึ่งของหะดีษที่รายงานโดยal-Bukhary, 1987 หะดีษหมายเลข 8 และMuslim, 1972 หะดีษหมายเลข 51

ความว่า “การศรัทธามีกว่าหกสิบแขนงและความละเอียดก็เป็นแขนงหนึ่งของการศรัทธา” และในอีกสำนวนหนึ่ง “การจัดสิ่งก็คขวางออกจากถนนหนทางเป็นส่วนหนึ่งของการศรัทธา”

ตามนัยแห่งหะดีษต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ มีความหมายบ่งชี้ว่าการศรัทธาอาจหมายถึงการซัดเหนี่ยวทางจิตใจ การปฏิญาณด้วยวาจา รวมทั้งการแสดงออกทางร่างกาย แต่ในตัวบทมิได้ระบุชัดเจนว่าหมายถึงอย่างหนึ่งอย่างใดแต่เพียงอย่างเดียว หรือทุกอย่างประกอบกัน

จากการค้นคว้าถึงทัศนะของนักปราชญ์ที่มีต่อความหมายของการศรัทธาหรืออีมานนั้น บรรดานักปราชญ์ได้ให้ความหมายไว้กว้างและมีความเห็นที่แตกต่างกัน สามารถแบ่งออกได้เป็นสี่ทัศนะดังนี้

ทัศนะแรก เป็นทัศนะของนักปราชญ์อะฮฺลิสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ ส่วนใหญ่ทั้งกลุ่มอะฮาอิเราะฮฺ¹ และกลุ่มมัวะตะฮฺลิสฮฺ ซึ่งมีความเห็นว่า “การศรัทธา (อีมาน) ประกอบด้วยความเชื่อมั่นด้วยจิตใจ การกล่าวยอมรับด้วยวาจา และการปฏิบัติด้วยกาย”

ทัศนะที่สอง เป็นทัศนะของกลุ่มอัลกัรรอมียะฮฺ² ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพวกมูรญูอะฮฺ เช่นเดียวกัน โดยกล่าวว่า “การศรัทธานั้น หมายความว่าเฉพาะการยอมรับด้วยวาจาเท่านั้น กล่าวคือด้วยการกล่าวถ้อยคำปฏิญาณทั้งสองโดยไม่มีเงื่อนไขต้องปักใจเชื่ออย่างแน่วแน่” ดังนั้น การกระทำหรือพฤติกรรมภายนอก รวมทั้งการเชื่อมั่นด้วยจิตใจ จึงมิใช่องค์ประกอบส่วนหนึ่งของการศรัทธาตามความหมายของทัศนะนี้ และแน่นอนเมื่อผู้ใดเปล่งวาจาจากถ้อยคำปฏิญาณทั้งสอง ผู้นั้นย่อมมีอีมานที่สมบูรณ์ โดยไม่คำนึงถึงสภาพภายในจิตใจและแม้ยังมิได้กระทำการภักดีใดๆ ก็ตาม (Abu Ya'la, 1990 : 161 ; al-Ash'ari, 1990 : 213-214)

¹ อะฮาอิเราะฮฺ คือกลุ่มแนวความคิดด้านอิลมุลกะลาม ผู้ก่อตั้งแนวคิดนี้คือ อะบูลหะสัน อัลอัชอะรียฺ เป็นกลุ่มแนวความคิดที่ซัดอัลกูรอาน อัศศุนนะฮฺและหลักปัญหาเป็นแนวทางในการเข้าใจหลักการศรัทธาในอิสลามและในการโต้แย้งคู่พิพาททางความคิด เช่นกลุ่มมัวะตะฮฺลิสฮฺ และกลุ่มแนวความคิดสายปรัชญาอื่น ๆ ส่วนบรรดานักวิชาการที่เป็นแกนนำแนวคิดนี้มีหลายท่าน ยกตัวอย่างเช่นกอฎีอะบูบักร อัทบักิลลาณียฺ อะบูอิศฮาก อัชชีรอกซี และอิหม่ามอะบูฮามิด อัลญะฆะลาตี เป็นต้น (Ghalib Ibn 'Ali 'Awaji, 1997 : 87 - 89)

² กลุ่มอัลกัรรอมียะฮฺ เป็นส่วนหนึ่งของพวกมูรญูอะฮฺ นำโดย อะบูบัคฺรุลลอฮฺ มุฮัมหมัด อิบนุ กัรรอิม อัศศ็อลิฮฺคานียฺ มีแนวคิดยอมรับในคุณลักษณะที่แท้จริงของอัลลอฮฺ ซ็วี้ แต่เคยเกิดในบางลักษณะถึงขั้นเปรียบเหมือน (ดัจบียฺ) ยอมรับในความเป็นมุอ์มินของคนมุนาฟิกในโลกนี้ ส่วนในโลกหน้าจะเป็นตัวแทนของผู้ปฏิเสธศรัทธาและคงอยู่ในนรกตลอดกาล (Ghalib Ibn 'Ali 'Awaji, 1997 : 2/943)

ทัศนะที่สาม เป็นทัศนะของฆิลาณ อัคคิมัซกี¹ อิมามอะบูหะนีฟะฮุ และปวงปราชญ์มัซฮับหะนาฟี มีความเห็นว่า “การศรัทธา คือการเชื่อมั่นด้วยจิตใจประกอบด้วยการกล่าวยอมรับด้วยลิ้น” (al-Ash‘ari, 1990 : 219) ตามทัศนะนี้บุคคลที่เชื่อมั่นด้วยจิตใจหรือกล่าวยอมรับด้วยวาจาแต่เพียงอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นย่อมไม่ถือว่าเป็นผู้มีความศรัทธา (อิมาน) หรือมุอฺมิน และผู้ที่เชื่อมั่นด้วยจิตใจพร้อมทั้งเปล่งวาจายอมรับด้วยการกล่าวคำปฏิญาณทั้งสอง ผู้นั้นย่อมมีอิมานที่สมบูรณ์แม้ยังมิได้กระทำการกัศดีใดก็ตาม

ทัศนะที่สี่ เป็นทัศนะของกลุ่มอะฮฺลุลบัยฮะฮ์² กล่าวว่า “การศรัทธานั้น หมายความว่า การรู้จักอัลลอฮ์ ﷻ กับการรู้จักบรรดาเราะสูลและสิ่งที่ท่านเหล่านั้นนำมาเผยแพร่นั้น” (al-Ash‘ari, 1990 : 213-214) และอื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนือจากนั้นไม่ว่าจะเป็นการปฏิญาณด้วยลิ้น หรือปฏิบัติด้วยกาย ไม่ถือเป็นส่วนที่อยู่ในความหมายของศรัทธา (Abu Ya‘la, 1990 : 161)

อย่างไรก็ตาม บรรดานักปราชญ์ยังมีความขัดแย้งกันในรายละเอียดบางแง่มุม เช่น กลุ่มมัวะฮิดะฮ์และสุฟีมีความเห็นที่แตกต่างกับกลุ่มอะฮาอิเราะฮ์ในสาระสำคัญขององค์ประกอบด้านการกระทำ โดยกลุ่มมัวะฮิดะฮ์และสุฟีเห็นว่าการกระทำเป็นสาระสำคัญของการศรัทธา มิใช่เพียงส่วนประกอบเสริมการศรัทธาให้มีความสมบูรณ์ พวกเขาถือว่า “การศรัทธานั้นหมายถึงการกัศดีต่าง ๆ ทั้งหมดทั้งฟิรฎูและสุนัต คนที่ทำบาปหนัก (ฟาซิก) ย่อมหมดสภาพความเป็นผู้ศรัทธา เพียงแต่ในสภาพเช่นนี้มิได้เปลี่ยนไปเป็นผู้ปฏิเสธ (กาฟิร) เสียเลยทีเดียว หากเป็นผู้อยู่ในระหว่างทั้งสองนั้นคือระหว่างการเป็นผู้ศรัทธาและผู้ปฏิเสธ (al-Ash‘ari, 1990 : 1/329, 331) ในขณะที่กลุ่มอะฮาอิเราะฮ์ มีความเห็นว่า “การศรัทธา (อิมาน) คือความเชื่อมั่นทั้งในทางภาษาศาสตร์และทางวิชาการ ส่วนการกระทำและพฤติกรรมทั้งหลายนั้นเป็นส่วนประกอบของการศรัทธา หาใช่แก่นแท้ที่เป็นสาระสำคัญของการศรัทธาไม่” (Abu Ya‘la, 1990 : 158)

¹ ฆิลาณ อัคคิมัซกี มีชื่อเต็มว่า ฆิลาณ อิบนุ มุสลิม อัคคิมัซกี มีความเชี่ยวชาญทางด้านโหราศาสตร์เป็นผู้นำกลุ่มฆิลาณียะฮ์ เป็นบุคคลที่สองรองจากอัลบุฮะนีฟะฮ์ ที่วิพากษ์เรื่องเกาะศัร มีทัศนะเกี่ยวกับเกาะศัรว่า การกำหนดความดีและความชั่วนั้นมาจากมนุษย์ บางท่านกล่าวว่า “เขาได้เตบะฮ์แล้วเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องเกาะศัรตามคำเรียกร้องของท่านอุมัยร อิบนุ อับดุลอะซิซ แต่เมื่อท่านอุมัยรเสียชีวิต เขากลับมาเปิดเผยแนวคิดนี้อีกครั้ง กระทั่งอิหม่ามอะฮาอิฟิทวาตัดสินให้ประหารชีวิตเขา เมื่อปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 105 หรือ ค.ศ.ศักราชที่ 723 ณ เมืองดามัสกัส (al-Zirikli, 1999 : 5/124 ; Matba‘ah al-Kathulikiah, 1973 : 513)

² กลุ่มอะฮฺลุลบัยฮะฮ์ เป็นกลุ่มแนวคิดทางปรัชญากลุ่มหนึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพวกนุญญะฮ์ นำโดย อัลญะฮิม อิบนุ ซัยฟวาน มีทัศนะทางความคิดเหมือนกับกลุ่มอะฮฺลุลบัยฮะฮ์ สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มนี้คือปฏิเสธคุณลักษณะของอัลลอฮ์ทั้งหมด ศรัทธาว่า สวรรค์และนรกพิภพและปฏิเสธความเย็นลับในโลกหน้าหลายประการ เช่น การลงโทษในนุญโบร สะพาน (ศิรอฎ) ตราฐ และการเห็นอัลลอฮ์ ﷻ ในโลกหน้า (Abu Zahrah, n.d. : 101 ; Ghaliib Ibn ‘Ali ‘Awaji, 1997 : 2/983-991)

และส่วนหนึ่งจากบรรดานักปราชญ์ผู้มีชื่อเสียงที่ได้ให้ความหมายของความศรัทธา (อิมาน) คือ

Ibn Hanbal¹ กล่าวว่า “การศรัทธานั้น คือการกล่าวด้วยวาจาและการกระทำประกอบกันซึ่งอาจเพิ่มหรือลดหย่อนลงได้ กล่าวคือเมื่อบุคคลทำความคิดการศรัทธาของเขาจะทวีเพิ่มขึ้น และเมื่อลดเลยความคิดการศรัทธาก็จะลดหย่อนลง” (Abu Ya‘la, 1990 : 153)

Ibn Abi Shaibah² กล่าวว่า “การศรัทธาในทัศนะของเรา คือคำพูดและการกระทำ ซึ่งอาจเพิ่มขึ้นและลดลงได้” (Ibn Abi Shaibah, 1983 : 50)

Ibn Taimiyah (1995 : 121, 162, 264-271) กล่าวว่า “การศรัทธาคือ การกล่าวด้วยวาจาพร้อมด้วยการกระทำ” และได้กล่าวถึงทัศนะของกลุ่มชนสะลัฟและบรรดานักวิชาการว่า “บางครั้งพวกเขาถือว่าอิมานหมายถึงคำพูดและการกระทำ บางครั้งกล่าวว่าหมายถึงทั้งคำพูดการกระทำและการยอมรับ บางครั้งกล่าวว่าหมายถึงคำพูดการกระทำกรยอมรับและการปฏิบัติตามสุนนะฮ์ และบางครั้งก็กล่าวว่า คือ การกล่าวด้วยลิ้น การยึดมั่นด้วยหัวใจและการปฏิบัติด้วยร่างกาย โดยอิบนุค็อยมียะฮ์มีความเห็นว่าคำกล่าวเหล่านี้ทั้งหมดนั้นถูกต้อง”

Ibn al-Qayyim³ กล่าวถึงความสำคัญของจิตใจซึ่งเป็นที่รองรับการอิมานว่า “หัวใจและวิญญาณคือสิ่งขับเคลื่อนชีวิตมนุษย์ สิ่งหัวใจยอมรับเป็นความเร้นลับที่ไม่มีแตกต่างระหว่างมูมินกับกาเฟร” (‘Abd al-‘Aziz, Jum‘ah Amin, 1990 : 148)

¹ อะหมัด อิบนุ ฮัมบัล มีชื่อเต็มว่า อะหมัด อิบนุฮัมบัล อิบนุฮาลาล เกิดและเติบโตที่ กรุงแบกแดด ประเทศอิรัก เกิดเมื่อปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 164 ท่านเป็นปราชญ์พิกฮ์ผู้ยิ่งใหญ่หนึ่งในสี่ของโลกอิสลาม เป็นเจ้าของมัซฮับมะละลีย์ ซึ่งมีผู้สังกัดมากมายทั่วโลก ท่านอิมามไม่แต่งหนังสือพิภยเลย แต่ทัศนะต่าง ๆ ของท่านนั้นได้รับการถ่ายทอดจากสานุศิษย์ของท่านเพราะท่านกล่าวว่าประชาชนจะสนใจหนังสือของท่านจนลืมอัลกุรขานและอัลหะดีษ ดังนั้นท่านจึงได้รวบรวมหนังสือหะดีษจนเป็นที่รู้จักถึงทุกวันนี้คือ อัลมุสนัด เลือชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 241 (Abu Zahrah, n.d. : 451-504)

² อิบนุ อับิซัยบะฮ์ มีชื่อเต็มว่า อะบูบักร์ อับดุลลอฮ์ อิบนุ มุฮัมหมัด อิบนุ อะบิซัยบะฮ์ เกิดเมื่อปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 159 เป็นนักวิชาการสาขาหะดีษที่ได้รับความเชื่อถือ เป็นครูของบุคอรี มุสลิม อะบูดาอูด และอิบนุมาญะฮ์ อะบูอูบัยดฺ อัลกอซิม อิบนุ สลามกล่าวว่า หะดีษสิ้นสุดลงที่ที่ท่าน คือ อะบิบักร์ อิบนุอะบิซัยบะฮ์ อะหมัด อิบนุ ฮัมบัล ชะหฺยา อิบนุ มะฮฺอิน และอะลี อิบนุ อัลมะดีนีย์ ผลงานด้านตำราของท่านมีหลายเล่ม เช่น อัลมุศอเนฟ อัลมุสนัด และอื่น ๆ เลือชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 235 (al-Zirikli, 1999 : 4/117-118)

³ อิบนุ คอยอิม มีชื่อเต็มว่า มุฮัมหมัด อิบนุ อะบิบักร์ อิบนุ อัยยูบ อัคคิมะฮ์ อัลฮันบะลีย์ ได้รับสมญานามว่า ชัมซุดดีน เป็นที่รู้จักในนามอิบนุอัลคอยอิม อัลญาซีฮะฮ์ เกิดที่ดามัสกัสในปี ฮ.ศ 691 อยู่ร่วมสมัยกับ ชัยคูลอิสลาม อิบนุค็อยมียะฮ์ มีความเชี่ยวชาญในวิชาการหลายสาขา เช่น วิชาพิภย คัฟิร หะดีษ อิลมุลกะลาม ฯลฯ เลือชีวิตที่ดามัสกัสเช่นกันในปี ฮ.ศ 751 นักวิชาการบางท่านกล่าวว่า ฮ.ศ 752 ท่านเป็นผู้ที่มีมารยาทดีงาม เป็นที่รักยิ่งของบุคคลทั่วไป และได้แต่งตำราไว้มากมาย เช่น อะอฺลามอัลมูวัคคิอิน ชิฟาออัลอะลิลฟิมะสาอิลูกกออูฎอูฎกอ คัรวัลหิกมะฮ์ฮุคตะอูฎิต มีฟาหุการุสสะอาอะฮ์ฮุว่าฮาดิลมะอะอาค และเศาะวาอิก อัลมูรสะละฮ์ (al-Subki, 1966 : 44 ; al-Zirikli, 1956 : 6/280 ; al-Dawudi, 1983 : 2/93-97)

Ibn Rajab al-Hanbali¹ ได้ให้ความหมายการศรัทธาไปในทิศทางเดียวกันกับปราชญ์ท่านอื่น ๆ ว่า หมายถึง คำพูด การกระทำ และเจตนา โดยได้ขยายความเพิ่มเติมว่า คลังแห่งการศรัทธาครอบคลุมถึงการประดับทั้งสามส่วนที่กล่าวมาข้างต้นให้งดงาม กล่าวคือ ประดับจิตใจด้วยการประดับการศรัทธาให้มั่นคง ประดับลิ้นด้วยถ้อยคำกล่าวปฏิญาณการศรัทธา และประดับร่างกายด้วยการปฏิบัติงานที่เสริมให้ศรัทธาเข้มแข็ง และสิ่งที่เป็นที่แพร่หลายจากกลุ่มชนชาวสะลัฟ และปราชญ์สาขาหะดีษคือ การศรัทธาประกอบด้วย วาจา การกระทำ และเจตนา โดยที่การทำงานทุกอย่างประมวลอยู่ในความหมายของการศรัทธา (‘Ali al-Shubbil, 1995 : 424)

ดังกล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าปวงปราชญ์มุสลิม ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความหมายของการศรัทธาตามหลักวิชาการไว้อย่างหลากหลายแตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยกับแนวทัศนะของนักปราชญ์อะฮ์ลิสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ และปราชญ์ส่วนใหญ่ของกลุ่มอะชาอิเราะฮ์ เพราะเป็นการให้ความหมายที่สอดคล้องและครอบคลุมหลักฐานต่าง ๆ ทั้งจากอัลกุรอานและสุนนะฮ์ โดยให้ความหมายว่าการศรัทธา (อิมาน) ต้องประกอบไปด้วยความเชื่อมั่นด้วยจิตใจ การยอมรับด้วยวาจา และการปฏิบัติด้วยร่างกาย ทั้งนี้โดยถือว่าการเชื่อมั่นด้วยจิตใจคือรากฐานที่สำคัญที่สุดของการศรัทธา ถึงแม้ว่าจะไม่มีผู้ใดล่วงรู้ แต่อัลลอฮ์ ﷻ ย่อมล่วงรู้และทรงตอบแทนผลของการปฏิบัติตามความรอบรู้ยิ่งของพระองค์ ส่วนการยอมรับด้วยวาจา เป็นการแสดงออกซึ่งความศรัทธาภายในจิตใจให้เป็นที่ประจักษ์ และการปฏิบัติความดีงามเป็นการเสริมสร้างความสมบูรณ์แก่การศรัทธา กระทั่งหากแม้ว่าไม่มีการกระทำความดีใด ๆ ก็มิได้ส่งผลกระทบต่อการศรัทธาตราบเท่าที่จิตใจยังคงเชื่อมั่น เพราะการศรัทธาโดยเนื้อแท้เป็นนามธรรมภายในจิตใจที่ไม่สามารถสัมผัสหรือจับต้องได้ พฤติกรรมภายนอกอันได้แก่การกล่าวคำปฏิญาณและพฤติกรรมต่าง ๆ ทางกายเท่านั้นที่จะเป็นเครื่องมือพิสูจน์นามธรรมดังกล่าวภายในจิตใจ ดังหลักพื้นฐานที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าพฤติกรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา และเมื่อมนุษย์ไม่สามารถล่วงรู้ถึงความในใจของผู้อื่นได้ ความเชื่อมั่นด้วยจิตใจเพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอต่อการยืนยันการศรัทธา หรืออีกนัยหนึ่งหากยอมรับการศรัทธาด้วยจิตใจของบุคคลแต่เพียงอย่างเดียว ย่อมไม่อาจแบ่งแยกระหว่างมุสลิมผู้มีศรัทธากับต่างศาสนิกที่ไร้ศรัทธาได้

¹ อิบน์ เราะฮ์ญ์ อัลฮันบะลี มีชื่อเต็มว่า อับดุลเราะมาน อิบน์ อะหมัด อิบน์ เราะฮ์ญ์ อัลสะลามีย์ อัลบัจดะดี เกิดที่กรุงแบกแดด เมื่อปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 736 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านฟิกฮ์และหะดีษ มีผลงานที่เป็นตำราหลายเล่ม เช่น ญามิอุลญุมะลียะฮ์ ชัรหุญามิอุลอิติคัณนีฮ์ และอื่น ๆ เลือชีวิตที่กรุงดามัสกัส เมื่อปี ฮ.ศ. 795 ตรงกับปี ค.ศ. 1393 (al-Zirikli, 1999 : 3/295)

2.2.2 องค์ประกอบหลักของการศรัทธาในอิสลาม (أركان الإسلام)

การศรัทธาในอิสลามนั้นจำเป็นจะต้องวางอยู่บนหลักพื้นฐาน หรือรูกัน (องค์ประกอบ) ต่าง ๆ 6 ประการ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวปรากฏในหะดีษบทหนึ่งของท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ ในขณะที่ญิบรีลมาสอบถามเกี่ยวกับการศรัทธาหรืออิมาน ซึ่งท่านศาสดาได้กล่าวตอบว่า

((أَنْ تُوْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَتُؤْمِنَ بِالْقَدْرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ))¹

ความว่า “การศรัทธา คือความเชื่อมั่นต่ออัลลอฮ์ และต่อบรรดามลาอิกะฮ์ของพระองค์ และเชื่อมั่นต่อคัมภีร์ของพระองค์ และต่อเราะสูลของพระองค์ และต่อวันอาคีเราะฮ์ และเชื่อมั่นต่อลิขิตความคิดความชั่วแห่งพระองค์...”

องค์ประกอบของการศรัทธาทั้ง 6 ประการนี้ จำเป็นที่มุสลิมทุกคนจะต้องเชื่อมั่น เพราะบรรดาองค์ประกอบเหล่านี้เปรียบเสมือนตัวอาคารที่จำเป็นต้องมีเสาหลัก ถ้าขาดเสาหลักไปหนึ่งต้นก็จะทำให้ตัวอาคารไม่สามารถดำรงอยู่ได้ และเช่นเดียวกันถ้าหากว่าองค์ประกอบของการศรัทธาตกหล่นแม้แต่ประการเดียว เขาผู้นั้นย่อมไม่สามารถเป็นผู้ศรัทธาที่แท้จริงได้ องค์ประกอบของการศรัทธาจำแนกเป็นหัวข้อดังนี้

1. ศรัทธาต่ออัลลอฮ์
2. ศรัทธาต่อบรรดามลาอิกะฮ์
3. ศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์
4. ศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูต
5. ศรัทธาต่อวันสิ้นโลก
6. ศรัทธาต่อการกำหนดกำหนดศกาวการณ์

ใน 6 ประการดังกล่าวนี้คือ บรรดารูกันของการศรัทธา ซึ่งการศรัทธาจะสมบูรณ์ได้ต้องอาศัยในทั้งหมดเท่านั้น ตามหลักฐานที่ถูกต้องจากกิตาบุลลอฮ์ (อัลกุรอาน) และอัลสุนนะฮ์ (หะดีษ)

¹ เป็นส่วนหนึ่งของหะดีษที่รายงานโดยMuslim, 1972 หะดีษหมายเลข 9 ; al-Tirmizi, 1983 หะดีษหมายเลข 2535 ; al-Nasa'i, 1964 หะดีษหมายเลข 4904 ; Abudawud, 1986 หะดีษหมายเลข 4075 ; Ibn Majah, 1975 หะดีษหมายเลข 62 และAhmad, 1980 หะดีษหมายเลข 179, 186, 346, 352, 5592

ของท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ (นัศรุลลอฮฺ ฎอยยิบ, 2002 : 43) และเพื่อให้กระจ่างชัด ผู้วิจัยจะทำการอธิบายให้ละเอียดแต่ละหัวข้อต่อไป ดังนี้

1. ศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ﷻ

การศรัทธาหรือการเชื่อมั่นต่ออัลลอฮฺ ﷻ คือการศรัทธาอย่างเชื่อมั่นต่อการมีอยู่จริงของอัลลอฮฺ ﷻ ความสงบของจิตใจที่มีต่อประการนี้เป็นความสงบที่สามารถเห็นได้จากผลที่ปรากฏออกมาทางการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ เครื่องยึดต่อข้อบังคับใช้ของอัลลอฮฺ ﷻ และออกห่างสิ่งที่เป็นข้อห้ามทั้งหลายดังกล่าวคือ รากฐานของอะกิดะฮฺอิสลาม และแก่นสารที่เป็นหลักสำคัญของมัน และเป็นบรรทัดฐานหรือหลักสำคัญอันเป็นที่มาของบรรดาคอศัประกะบของอะกิดะฮฺทั้งหมดอีกด้วย

การศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ﷻ ประกอบด้วยการศรัทธาเชื่อมั่นต่อการมีอยู่จริงของพระองค์ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ มากมายที่ต่างก็บ่งชี้ถึงการมีอยู่ของพระองค์ อันได้แก่ ธรรมชาติ สติปัญญา ศาสนา และประสาทความรู้สึก และอีกประการหนึ่งของการศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ﷻ ก็คือ การศรัทธาต่อเอกภาพ (วะหฺดานียะฮฺ) การเป็นพระเจ้า (อูลูฮียะฮฺ) และพระนาม-คุณลักษณะ (อัสมาอฺ วัศศิฟَات) ของพระองค์ ข้างต้นทั้งหมดคือการยืนยันต่อเตฮฺดีด 3 ประการพร้อมด้วยการเชื่อมั่นและปฏิบัติ (นัศรุลลอฮฺ ฎอยยิบ, 2002 : 43) นั่นก็คือ (Ibn Abi al-'Izz, 2000 : 24)

1. เตฮฺดีด ฮ์รรูบียะฮฺ หรือการดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกภาพของอัลลอฮฺ ﷻ ในด้านการเป็นพระเจ้า
2. เตฮฺดีด อัลอูลูฮียะฮฺ หรือการดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกภาพของอัลลอฮฺ ﷻ ในด้านการเคารพบูชา
3. เตฮฺดีด อัลอัสมาอฺ วัศศิฟَات หรือการดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกภาพของอัลลอฮฺ ﷻ ในด้านนามและคุณลักษณะต่าง ๆ

การจัดแบ่งเตฮฺดีดออกเป็นส่วน ๆ ดังกล่าวไม่ได้จัดโดยท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ หรือบรรดาเศาะหาบะฮฺ ฎ็อบ ของท่าน เนื่องจากพวกเขาไม่มีความจำเป็นใด ๆ ที่จะทำการวิเคราะห์หลักศรัทธารากฐานอันนี้ออกมาเป็นรูปแบบทั้งสาม

กระนั้นก็ตาม การจัดแบ่งเป็นสามประเภทนี้ ทั้งหมดล้วนได้รับการอธิบายจากโองการต่าง ๆ ในอัลกุรอาน จากถ้อยคำอธิบายจากท่านนบี ﷺ และจากเสาะหาบะฮะฮ์ของท่าน (อบูล ลัยษ, 2547 : 19) ในเรื่องนี้จะมีการอธิบายอย่างชัดเจนและแจ่มแจ้งรายละเอียดแต่ละหัวข้อต่าง ๆ ต่อไป

1.1 เตาฮีดอัรรูบียะฮ์ (توحيد الربوبية)

หมายถึง การเชื่อมั่นศรัทธาอย่างแน่วแน่ในความเป็นเอกะของอัลลอฮ์ ﷻ ในการกระทำของพระองค์ หรืออีกนัยหนึ่งคือ ทุกสรรพสิ่งในจักรวาลนี้ อัลลอฮ์ ﷻ ทรงมีอำนาจเด็ดขาด พระองค์เป็นผู้ทรงบันดาลแต่เพียงพระองค์เดียว พระองค์เป็นผู้ทรงรวบรวมขึ้น เป็นผู้ทรงวางแผน เป็นผู้ทรงประทานเครื่องยังชีพ (วิสกี้) ผู้ทรงให้มีชีวิต ผู้ทรงให้ปลิดชีพ ผู้ทรงให้ความปลอดภัย และอื่น ๆ (Ibn Abi al-'Izz, 2000 : 25 ; Ibn 'Abdullah, n.d. : 33) ดังที่พระองค์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدِيرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣١﴾ فَذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعَدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ فَأَنَّى تُصْرَفُونَ ﴿٣٢﴾﴾ (سورة يونس الآية 32-31 :

ความว่า “(มุฮัมมัด) จงกล่าวเถิดว่า ผู้ใดที่ประทานเครื่องยังชีพยังชีพให้แก่ผู้เจ้าจาก ฟากฟ้าและแผ่นดิน หรือผู้ที่ครอบครองการได้ยิน (หู) และการเห็น (ตา) ผู้ใดที่เอาสิ่งที่เป็นออกมาจากสิ่งที่ตาย และเอาสิ่งที่ตายออกมาจากสิ่งที่เป็น และผู้ใดที่บริหารกิจการงาน พวกเขาจะกล่าวว่า อัลลอฮ์ ดังนั้นเจ้าจงกล่าวเถิดว่า แล้วพวกท่านไม่เกรงกลัวดอก หรือ นั่นคืออัลลอฮ์ พระผู้อภิบาลของพวกเจ้าผู้ทรงความจริง ไม่มีสิ่งใดหลังจากความจริง นอกจากความหลงผิด ดังนั้นแล้วพวกท่านถูกนำไปให้พลัดหลงออกไปอย่างไร” (สุเราะฮ์ยูนุส อายะฮ์ที่ 31-32)

และพระองค์ทรงตรัสอีกว่า

﴿قَالَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِن كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٢٤﴾﴾ (سورة الشعراء الآية : 24)

ความว่า “เขา (มุซา) กล่าวว่า พระเจ้าแห่งชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดิน และสิ่งที่อยู่
ระหว่างทั้งสอง หากพวกท่านเป็นผู้ศรัทธาเชื่อมั่น” (สุเราะฮ์อิซซุอะรออฺ อายะฮ์ที่ 24)

และพระองค์ทรงตรัสอีกว่า

﴿الْأَلْفُ الْخَلْقِ وَالْإِلَٰهَ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ (سورة الأعراف الآية : 54)

ความว่า “พึงทราบเถิดว่า การบันดาลและการบัญชาอันเป็นสิทธิของพระองค์
อัลลอฮ์ทรงจำเริญยิ่ง ทรงเป็นผู้อภิบาลโลกทั้งหลาย” (สุเราะฮ์อัลอะอฺรอฟ อายะฮ์ที่ 54)

จากบรรดาอายะฮ์ข้างต้นชี้ให้เห็นว่ามุสลิมทุกคน จำเป็นที่จะต้องเชื่อมั่นศรัทธาใน
การสร้าง การอภิบาล การบริหาร และอื่น ๆ ของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ เป็นการแสดงถึงการศรัทธาใน
เตาฮีดรูบียะฮ์ ซึ่งเป็นรากฐานของความศรัทธาในเตาฮีดทั้งหลาย ทั้งนี้เนื่องจากเตาฮีดรูบียะฮ์เน้น
เรื่องความศรัทธาในการมีอยู่ของอัลลอฮ์ ﷻ และการเป็นผู้อภิบาลของพระองค์ ดังนั้นการเคารพภักดี
ต่ออัลลอฮ์ ﷻ และการศรัทธาในคุณลักษณะอันสมบูรณ์ยิ่งของพระองค์จะเกิดขึ้นมิได้หากไม่มีการ
เชื่อหรือศรัทธาในเตาฮีดรูบียะฮ์มาก่อน

1.2 เตาฮีดอุลูฮียะฮ์ (توحيد الألوهية)

หมายถึง ต้องศรัทธามั่นว่าไม่มีผู้ใดสมควรได้รับการกราบไหว้นอกจากอัลลอฮ์ ﷻ
เท่านั้น และไม่เคารพภักดีสิ่งอื่น ๆ เทียบเคียงพระองค์ โดยกระทำด้วยความบริสุทธิ์ใจทั้งภายนอกและ
ภายใน กล่าวคือ การแสดงออกและเจตจำนงที่ครอบคลุมถึงความขำเกรง ความหวัง การวิงวอนขอพร
การมอบหมาย การขอมงานตน (al-Fauzan, 1999 : 47 ; Izzah Muhammad Hassan, Ala' Salah al-Din,
Majidah Kamil Darwish, 1992 : 20) หรืออาจจะเรียกเตาฮีดประเภทนี้ชื่อหนึ่งว่า เตาฮีดอิบาดะฮ์
(Haji Said Haji Ibrahim, 1995 : 348)

การศรัทธาในเตาฮีดประเภทนี้ ทุกรูปแบบของการอิบาดะฮ์¹ นั้นจะต้องตรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ แต่เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น พระองค์แต่เพียงพระองค์เดียวต้องได้รับการกราบไหว้ การละหมาดทุกชนิด การถือศีลอด การบำเพ็ญฮัจญ์ การวิงวอน การขอความช่วยเหลือ การสาบาน การเชือดสัตว์ การบริจาคทาน การทำบุญและอื่น ๆ ทั้งหมดนี้จะต้องตรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น ดังที่พระองค์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾ (سورة النساء بعض من الآية : 36)

ความว่า “และสุเจ้าทั้งหลายจงเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ และจงอย่าตั้งสิ่งใดเป็นภาคีกับพระองค์...” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 36 สุเราะฮ์อันนิซาอ)

Ibn Kathir (1981 : 2/280) ได้อธิบายไว้ว่า อัลลอฮ์ ﷻ ทรงใช้ให้ทำการอิบาดะฮ์ต่อพระองค์เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น ห้ามมิให้มีภาคีใด ๆ สำหรับพระองค์ เพราะว่าพระองค์นั้นคือผู้ทรงสร้าง ผู้ทรงประทานปัจจัยยังชีพ ผู้ทรงประทานเนือมะฮะฮ์ ผู้ทรงประเสริฐกว่าบรรดาสิ่งทีพระองค์ทรงสร้างทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่ก็ตาม ดังนั้นพระองค์คือผู้ทรงสิทธิ์เหนือบรรดาสิ่งต่าง ๆ ทั้งหลายในการศรัทธาต่อพระองค์และไม่มีภาคีใด ๆ สำหรับพระองค์

และพระองค์ทรงตรัสอีกว่า

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ﴾ (سورة البينة بعض من الآية : 5)

ความว่า “และพวกเขามิได้ถูกบัญชา (เพื่ออื่นใด) นอกจากเพื่อพวกเขาทำการเคารพภักดี (อิบาดะฮ์) ต่ออัลลอฮ์ด้วยความบริสุทธิ์ใจ...” (ส่วนหนึ่งจากโองการที่ 5 สุเราะฮ์อัลบัยยีนะฮ์)

¹ อิบาดะฮ์ หมายถึง คำนามที่ครอบคลุมถึงทุกสิ่งทีพระองค์อัลลอฮ์ทรงรัก และทรงพึงพอพระทัย จากคำพูดและการกระทำทั้งหลาย ทั้งที่อยู่ภายในและเปิดเผย ดังนั้นการละหมาด การจ่ายซะกาต การถือศีลอด การทำฮัจญ์ การพูดสัจจะ การรักษาญะมาอะฮ์ การทำความดีต่อบิดามารดา การคิดต่อสัมพันธ์เครือญาติ การสั่งใช้ให้ทำความดีและห้ามปรามจากความชั่ว การญิฮาดสำหรับสุ่ปฏิเศศศรัทธา และพวกหน้าไหว้หลังหลอก การปฏิบัติดีต่อเพื่อนบ้าน เด็กกำพร้า คนยากจน คนอนาถา คนเดินทาง การขอดูอาฮ์ การซิกร์ และสิ่งต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกันนี้ล้วนแล้วแต่เป็นการปฏิบัติที่เป็นอิบาดะฮ์ทั้งสิ้น (Ibn Taymiyah, n.d. : 10/149 ; al-Ashqar, 1995 : 260)

เตาฮีดอูลูฮียะฮ์นั้นเป็นแก่นแท้ของอิสลามเพราะ :

1. เป็นเป้าหมายหลักในการสร้างฉุญและมนุษย์
อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ (سورة الزاريات الآية : 56)

ความว่า “และข้ามิได้สร้างฉุญและมนุษย์มาเพื่ออื่นใดนอกจากเพื่อเคารพภักดี (อิบาดะฮ์) ต่อข้า” (สุเราะฮ์ซัซซารียาด อายะฮ์ที่ 56)

2. เป็นเป้าหมายหลักในการส่งเราะฮ์ลูล ﷺ และกัมกีร์ต่าง ๆ มายังมนุษย์
อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ (سورة النحل بعض من الآية : 36)

ความว่า “และแน่นอนเราได้ส่งเราะฮ์ลูลมาในทุกประชาชาติ (โดยบัญญัติ) พวกท่านทั้งหลายจงเคารพภักดี (อิบาดะฮ์) ต่ออัลลอฮ์ และจงหลีกเลี่ยงให้ห่างจากพวกฏอฆูต...” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 36 สุเราะฮ์อันนะหฺล)

และในอีกอายะฮ์หนึ่งทรงตรัสว่า

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾ (سورة البينة الآية : 25)

ความว่า “และเรามีได้ส่งเราะฮ์ลูลคนใดก่อนหน้าเจ้า นอกจากเราได้วะฮียแก่เขาว่า แท้จริงไม่มีพระเจ้าอื่นใด (ที่ถูกกราบไหว้โดยเที่ยงแท้) นอกจากข้า ดังนั้นพวกเจ้าจงเคารพภักดีต่อข้า” (สุเราะฮ์อัลอันบียาฮ์ อายะฮ์ที่ 25)

3. เป็นความหมายที่แท้จริงของคำว่า "لا إله إلا الله" (Ibn Hasan, 1422 : 53)

لا إله : نفي جميع الإله بمعنى المعبود المستحق للعبادة.

إلا الله : اثبات الألوهية (العبادة) لله فهو الإله المستحق للعبادة.

คำว่า “ลาอิลลาฮะ” เป็นการปฏิเสธพระเจ้าที่ถูกกราบไหว้โดยเที่ยงแท้
 คำว่า “อิลลัลลอฮฺ” เป็นการยืนยันการเป็นพระเจ้าที่ถูกกราบไหว้โดยแท้จริงแก่
 อัลลอฮฺ ﷻ เพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น

ความหมายที่สมบูรณ์และถูกต้องของคำว่า "لا اله الا الله" คือ ไม่มีพระเจ้าอื่นใด (ที่
 ถูกกราบไหว้โดยเที่ยงแท้) นอกจากอัลลอฮฺ ﷻ การให้ความหมายว่า : ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจาก
 อัลลอฮฺ ﷻ จึงถือว่าไม่สมบูรณ์และถูกต้องตามบทบัญญัติของอิสลาม เพราะเป็นการให้ความหมายใน
 แก่งของเตฮิดรูบียะฮฺ มิใช่เตฮิดอูลูฮียะฮฺ และผลกระทบที่เกิดจากการให้ความหมายดังกล่าวก็คือ ทำ
 ให้เข้าใจผิดว่าเตฮิด รูบียะฮฺ นั้นเป็นแก่นแท้และเป็นเป้าหมายของอิสลาม คนที่เชื่อในรูบียะฮฺ
 ของอัลลอฮฺแต่มีการเคารพภักดี (อิบาดะฮฺ) ที่เป็นชริก (ตั้งภาคี) กลายเป็นคนที่มีเตฮิดถูกต้องและ
 สมบูรณ์

4. เป็นเตฮิดที่จำแนกระหว่างผู้มีเตฮิด (موحدین) กับผู้ตั้งภาคี (مشركين)

กล่าวคือ การที่จะตัดสินว่าผู้ใดมีเตฮิดต่ออัลลอฮฺนั้นยึดถือเตฮิดอูลูฮียะฮฺเป็นหลัก
 หากเขาไม่มีเตฮิดอูลูฮียะฮฺมีแต่เตฮิดรูบียะฮฺก็ไม่ถือว่าเขาเป็นผู้มีเตฮิดต่ออัลลอฮฺ เพราะเขาเป็นผู้ตั้ง
 ภาคี (มุชริกีน) (ฮับดุลเกาะ หนุ่มสุช, ม.ป.ป. : 13-14)

1.3. เตฮิดอัสมาวัดตีฟาด (توحيد الأسماء والصفات)

หมายถึง ต้องศรัทธาต่อพระนามและคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ﷻ ที่ปรากฏใน
 อัลกุรอานและในอัลหะดีษที่ถูกต้อง ศรัทธาตามความหมายที่ปรากฏโดยไม่ตีความ ไม่เอาสิ่งใดมา
 ทดแทน ไม่ตัดตอนหรือเพิ่มเติม และไม่นำไปเปรียบเทียบกับสิ่งที่ถูกบังเกิดทั้งหลาย (Ibn Abi al-'Izz,
 2000 : 24 ; Ibn Taymiyah, n.d. : 1/129-130 ; al-Akl, 1998 : 48 ; Ibn 'Abdullah, n.d. : 34) เช่น พระองค์
 ทรงได้ยิน ทรงเห็น ทรงรู้ ทรงเมตตา ทรงรัก ทรงกริ้ว และเช่นพระองค์ทรงประทับอยู่บนบัลลังก์ ทรง
 ลงมายังฟ้าคุณยา ทรงมีพระหัตถ์ ทรงมีพระเนตร เป็นต้น คุณลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้เป็นคุณลักษณะที่
 สมบูรณ์ และเหมาะสมกับความยิ่งใหญ่ของพระองค์ ไม่สามารถเปรียบเทียบกับสิ่งใด ๆ ได้ (ฮับดุลเกาะ
 หนุ่มสุช, ม.ป.ป. : 15) ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ (سورة الشورى الآية : 11)

ความว่า “ไม่มีสิ่งใดเหมือนพระองค์ และพระองค์คือผู้ทรงได้ยินผู้ทรงเห็น”
(สุเราะฮ์อิซซุรอ อายะฮ์ที่ 11)

และพระองค์ทรงตรัสอีกว่า

﴿ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ۝ ﴾
(سورة الإخلاص الآية : 1-4)

ความว่า “จงประกาศเถิด (มุฮัมมัด) อัลลอฮ์มีเพียงพระองค์เดียว อัลลอฮ์ทรงเป็นที่พึ่ง
พระองค์มิได้ให้กำเนิด และพระองค์มิได้ถูกกำเนิด และไม่มีสิ่งใดเทียบเคียงพระองค์”
(ซูเราะฮ์อัลอิกลาส อายะฮ์ที่ 1-4)

และอัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสเกี่ยวกับพระนามของพระองค์ว่า พระนามอันไพโรจิตร
ทั้งหมดนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของพระองค์ เมื่อผู้ใดมีความประสงค์จะขอสิ่งใดก็จงขอต่อพระองค์ด้วยกับ
พระนามของพระองค์ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذُرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ﴾ (سورة الأعراف الآية : 180)

ความว่า “และพระนามอันไพโรจิตร (ทั้งหมด) เป็นของอัลลอฮ์ ดังนั้น เจ้าจงวิงวอน
ต่อพระองค์ด้วยพระนามเหล่านั้นเถิด และพวกเจ้าจงปล่อยบรรดาผู้หันเห (ไม่สนใจ) ใน
บรรดาพระนามของพระองค์พวกเขาจะถูกตอบแทน (อย่างสาสม) ตามที่พวกเขาได้
ประพฤติไว้ทุกประการ” (สุเราะฮ์อัลอะอฺรอฟ อายะฮ์ที่ 180)

แนวทางของสะลัฟในเตาฮีดอัลอัสมออ์ วัตศิฟาต

จากการศึกษาคำราที่เกี่ยวกับหลักการศรัทธา พอสรุปได้ว่าบรรดาสะลัฟมี
หลักเกณฑ์ในเตาฮีดประเภทนี้อยู่ 3 ประการด้วยกัน คือ 1. อัลอิษบาด (الإبادة) การยืนยันใน
คุณลักษณะของ อัลลอฮ์ 2. อัตตันซีฮ์ (التنزيه) หมายถึงการให้ความบริสุทธิ์ต่ออัลลอฮ์ และ 3. อัลกอฎู
(القطع) หมายถึง การตัดความพยายามในการรู้ถึงคุณลักษณะที่แท้จริงของอัลลอฮ์ ทั้งสามประเภทนี้
เพื่อให้ชัดเจนมากขึ้นผู้วิจัยจะได้อธิบายรายละเอียด ดังนี้

1. อัลอิมบาด (التبایة) (al-Tamimi, n.d. : 95) หมายถึง การยืนยันในคุณลักษณะที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ระบุไว้ใน อัลกุรอานและที่เราะฮูต ﷺ ได้กล่าวไว้ในอัลหะดีษ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือตีความใด ๆ ทั้งสิ้น หลักการ التبایة ของสะลัฟนี้อยู่บนพื้นฐานของสองทฤษฎี ดังนี้

1.1 ทฤษฎีที่หนึ่ง การพูดในบางส่วนของคุณลักษณะเหมือนกับการพูดในอีกบางส่วน

1.2 ทฤษฎีที่สอง การพูดถึงคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ เหมือนกับการพูดถึงชาติ (อาดัม) ของอัลลอฮ์ ﷻ

1.1 ทฤษฎีที่หนึ่ง การพูดในบางส่วนของคุณลักษณะเหมือนกับการพูดในอีกบางส่วน

หมายความว่าไม่มีการแบ่งแยกระหว่างคุณลักษณะต่าง ๆ ของอัลลอฮ์ ﷻ ในการศรัทธา ทฤษฎีนี้ขัดแย้งกับแนวทางของปราชญ์เคาะลัฟที่เลือกศรัทธาเฉพาะคุณลักษณะบางส่วน และตีความบางส่วน กล่าวคือ จะศรัทธาในอัลลอฮ์ ﷻ ว่าพระองค์มีคุณลักษณะ (الحياة) มีชีวิต (القدرة) มีเดชานุภาพ (الجلال) มีความประสงค์ (العليم) รอบรู้ (السمع) ได้ยิน (البصر) เห็น และ (الكلم) พูด แต่จะไม่ศรัทธาในคุณลักษณะ ความรัก (الحب) ความโกรธ (الغضب) การประทับอยู่ (الإستواء) การลงมา (الترول) หรือคุณลักษณะการมีพระหัตถ์ (اليد) มีพระพักต์ (الوجه) มีพระเนตร (العين) ความสูง (العلو) โดยจะตีความคุณลักษณะเหล่านี้ไปเป็นความหมายอื่น ด้วยเหตุผลที่ว่าคุณลักษณะเหล่านี้เป็นคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกับคุณลักษณะของมนุษย์และสิ่งถูกสร้าง

เหตุผลดังกล่าวนี้โดยข้อเท็จจริงแล้วไม่สามารถยึดถือเป็นเหตุผลได้ เนื่องจากคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งหมดนั้นเหมือนกับคุณลักษณะของมนุษย์ และสิ่งถูกสร้างทั้งสิ้น เช่น ทรงได้ยิน ทรงเห็น ทรงประสงค์ การประทับ ฯลฯ หากตีความคุณลักษณะ การประทับ ด้วยเหตุผลว่า มันเหมือนก็จำเป็นต้องตีความคุณลักษณะทรงรู้ ทรงได้ยิน ด้วยเหตุผลเดียวกัน ไม่มีหลักฐานและเหตุผลอะไรที่จะแยกแยะระหว่างคุณลักษณะเหล่านั้น

1.2 ทฤษฎีที่สอง การพูดถึงคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ﷻ เหมือนกับการพูดถึงชาติ (อาตมัน) ของพระองค์

หมายความว่า เมื่อเราพูดถึงชาติของอัลลอฮฺ ﷻ เราจะพูดถึงในแง่ของการมี ว่าอัลลอฮฺ ﷻ นั้นมีจริง เราจะไม่พูดถึงในแง่ของการเหมือน เพราะการมีของอัลลอฮฺย่อมไม่เหมือนกับการมีของสิ่งถูกสร้าง และชาติของพระองค์ก็ย่อมไม่เหมือนชาติของสิ่งถูกสร้าง ฉะนั้นใครก็ตาม การพูดถึงคุณลักษณะของอัลลอฮฺก็เช่นเดียวกัน กล่าวคือพูดถึงในแง่ของการมีคุณลักษณะต่าง ๆ ตามที่อัลลอฮฺ และเราะสูล ﷺ ได้บอกไว้ มิใช่พูดในแง่ของการเหมือน เพราะคุณลักษณะของอัลลอฮฺก็เหมือนชาติของพระองค์ ในแง่ที่ว่า ไม่เหมือนสิ่งถูกบังเกิดทั้งหลาย

2. อัดตันซีฮฺ (التزيه) (al-Tamimi, n.d. : 107 ; อับดุลเลาะ หนุ่มสุข, ม.ป.ป.: 15) หมายถึงการให้ความบริสุทธิ์ต่ออัลลอฮฺ ﷻ จากการเสมอเหมือนสิ่งถูกสร้าง และบริสุทธิ์จากความบกพร่องทั้งปวง ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ﴾ (سورة الشورى بعض من الآية : 11)

ความว่า “ไม่มีสิ่งใดเหมือนพระองค์...” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮฺที่ 11 ซูเราะฮฺอัชชูรอ)

และพระองค์ทรงตรัสอีกว่า

﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾ (سورة الإحلاص الآية : 4)

ความว่า “และไม่มีสิ่งใดเทียบเคียงพระองค์” (ซูเราะฮฺอัลอิกลาส อายะฮฺที่ 4)

และพระองค์ทรงตรัสอีกว่า

﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ﴾ (سورة النمل الآية : 74)

ความว่า “ดังนั้นพวกเขำทั้งหลายย่อำกข้อเปรียบเปรยต่าง ๆ แก่อัลลอฮฺ แท้จริงอัลลอฮฺทรงรอบรู้ แต่พวกเขำไม่รู้ (อะไรเลย)” (ซูเราะฮฺอันนัมล อายะฮฺที่ 74)

ดังนั้น จำเป็นที่จะต้องให้ความบริสุทธิ์แก่พระองค์ในพระนามอันวิจิตรและคุณลักษณะของพระองค์

3. อัลเตากิฟ (التوقيف) (al-Tamimi, n.d. : 129 ; อับดุลเลาะ หนุ่มสุข, ม.ป.ป. : 15) หมายถึงการตัดความพยายามที่จะรู้ถึงภาวะที่แท้จริงของคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ เพราะเป็นสิ่งที่ เป็นไปไม่ได้ที่จะรู้

ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿وَلَا تُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ﴾ (سورة طه بعض من الآية : 110)

ความว่า “...และพวกเขา (มนุษย์) จะไม่ล่วงรู้ถึงพระองค์” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 110 สุเราะฮ์ฏอฮา)

และพระองค์ได้ตรัสไว้ในอีกอายะฮ์หนึ่งว่า

﴿لَا تُدْرِكُهُ الْبَصَرُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْبَصَرَ﴾ (سورة الأنعام بعض من الآية : 103)

ความว่า “บรรดาดวงตาทั้งหลายย่อมไม่สัมผัสพระองค์ได้ แต่พระองค์ทรงหยั่งถึง บรรดาดวงตาทั้งหมด...” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 103 สุเราะฮ์อัลอันอาม)

สาระของหลักเกณฑ์นี้คือไม่ต้องการให้มนุษย์ไปค้นคว้าหาภาวะอันแท้จริงของ อัลลอฮ์ ﷻ และคุณลักษณะของพระองค์ ดังคำกล่าวของอิหม่ามมาลิกที่ได้ตอบคำถามถึงคุณลักษณะ ของการประทับว่า (Ibn Abi al-'Izz, 1988 : 464)

"الإستواء معلوم والكيف مجهول والإيمان به واجب والسؤال عنه بدعة"¹

ความว่า “การประทับเป็นที่รับทราบ แต่วิธีการอย่างไรนั้นไม่มีผู้ใดทราบ การ ศรัทธาต่อมันนั้นเป็นวาญิบ และคำถามที่ถามถึงมันนั้นถือเป็นบิดอะฮ์”

ดังนั้น ไม่มีใครสามารถล่วงรู้ได้นอกจากพระองค์เท่านั้น หน้าที่ของมนุษย์อย่างเดียว คือการศรัทธาเชื่อมั่นในคุณลักษณะเหล่านั้น ไม่ใช่หน้าที่ของมนุษย์ที่จะต้องรู้ความเป็นจริง เพราะเป็น สิ่งที่เป็นไปไม่ได้โดยสิ้นเชิง

¹ รายงานโดยอัครีมีษ, ม.ป.ป. : 33

ประเภทของคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ﷻ

การแบ่งคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ﷻ สามารถแบ่งออกได้เป็นสองประเภท คือ ประเภทที่หนึ่ง ศิฟาตอ๊กลิยะฮฺ ชัรอียะฮฺ (عقلية شرعية) ก็คือคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ﷻ ที่รู้โดยสติปัญญา (عقلية) และในขณะเดียวกันมีบทบัญญัติมาจากอัลลอฮฺ ﷻ มาสนับสนุน (شرعية) ศิฟาตประเภทนี้แบ่งออกเป็นสองประเภท (Abd al-Rahman Abdullah, 1995 : 35-36 ; อับดุลเลาะหนุ่มสุข, ม.ป.ป. : 19-20) คือ

1. ศิฟาตษะบิยะฮฺ (صفات ذاتية) คือคุณลักษณะที่ผูกพันกับขนาด เช่น

อัลลอฮฺทรงมีชีวิต	الحياة
อัลลอฮฺทรงรอบรู้	العلم
อัลลอฮฺทรงสามารถ	القدرة
อัลลอฮฺทรงยิ่งใหญ่	العزة
อัลลอฮฺทรงมีความประสงค์	الارادة
อัลลอฮฺทรงได้ยิน	السمع
อัลลอฮฺทรงเห็น	البصر
อัลลอฮฺทรงพูด	الكلام

2. ศิฟาตเฟยะลียะฮฺ (صفات فعلية) คือคุณลักษณะที่ผูกพันกับการกระทำ เช่น

อัลลอฮฺทรงสร้าง	الخلق
อัลลอฮฺทรงให้ปัจจัยยังชีพ	الرزق
อัลลอฮฺทรงเป็นผู้ยับยั้ง	المنع
อัลลอฮฺทรงเป็นผู้ให้	الاعطاء
อัลลอฮฺทรงเป็นผู้ให้มีชีวิต	الاحياء
อัลลอฮฺทรงเป็นผู้ให้ตาย	الامانة

ประเภทที่สอง ศิฟาตเคาะบะรียะฮฺ (صفات خيرية) คือคุณลักษณะของอัลลอฮฺที่ไม่สามารถรู้ได้เองด้วยสติปัญญา (عقلية) แต่รู้ได้ด้วยบทบัญญัติ (شرعية) แบ่งออกเป็นสองลักษณะประเภทเช่นเดียวกัน คือ

1. ศิฟาตญาตียะฮฺ (صفات ذاتية) คือคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับชาติ ตัวอย่างเช่น

สูง	العلو
พระพักตร์	الوجه
พระเนตร	العین
สองพระหัตถ์	اليدين

2. ศิฟาตเฟียะลียะฮฺ (صفات فعلية) คือคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ เช่น

การประทับบนบัลลังก์ (อัครราช)	الاستواء على العرش
การมา	المجيئ
การลง	التزول
ความรัก	المحبة
ความโกรธ	الغضب
ความพอพระทัย	الرضى

จากเตฮะอิดทั้งสามประเภทที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จำเป็นอย่างยิ่งยวดที่จะต้องมีความสัมพันธ์กันจะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดมิได้ และเตฮะอิดที่สำคัญที่สุดที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อความศรัทธาและการปฏิบัติคือเตฮะอิดอูลูฮียะฮฺ เพราะเตฮะอิดดังกล่าวได้เน้นย้ำถึงการศรัทธากับการปฏิบัติไว้ควบคู่กัน หากเตฮะอิดนี้สมบูรณ์ การศรัทธาและการปฏิบัติของเขาก็จะสมบูรณ์ไปด้วย

2. ศรัทธาต่อบรรดามลาอิกะฮฺ

การอีมานหรือการศรัทธาต่อบรรดามลาอิกะฮฺ คือ การเชื่อมั่นต่อการมีอยู่จริงของพวกเขาด้วยการเชื่อมั่นอย่างแน่วแน่ โดยปราศจากความเคลือบแคลงสงสัยใด ๆ ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ءَامَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ
وَرُسُلِهِ﴾ (سورة البقرة بعض من الآية : 285)

ความว่า “เราะฮ์ตุลันนั (นบีมุฮัมมัด) ได้ศรัทธาต่อสิ่งที่ได้ถูกประทานลงมาแก่เขา จากพระเจ้าของเขา และมุอิมินทั้งหลายก็ศรัทธาด้วย ทุกคนศรัทธาต่ออัลลอฮ์ และมลาอิกะฮ์ของพระองค์และบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ และบรรดาเราะฮ์ตุลของพระองค์...” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 285 สูเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์)

ดังนั้นหากผู้ใดปฏิเสธการมีอยู่จริงของบรรดามลาอิกะฮ์ ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ปฏิเสธศรัทธา (กาฟิร) ดังคำกล่าวของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า

﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾
(سورة النساء بعض من الآية : 136)

ความว่า “...และผู้ใดปฏิเสธศรัทธาต่ออัลลอฮ์ และมลาอิกะฮ์ของพระองค์ และบรรดาคัมภีร์ของพระองค์และบรรดาเราะฮ์ตุลของพระองค์ และวันปรโลกแล้วไซร้แน่นอนเขาก็ได้หลงทางไปแล้วอย่างไกล” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 136 สูเราะฮ์อันนิซาอ)

การศรัทธาต่อบรรดามลาอิกะฮ์ จำเป็นต้องศรัทธาว่า บรรดามลาอิกะฮ์เป็นบ่าวของอัลลอฮ์ ﷻ ประเภทหนึ่งที่มีคุณสมบัติเฉพาะ และแตกต่างไปจากบ่าวประเภทอื่น ๆ กล่าวคือ บรรดามลาอิกะฮ์นั้นถูกบังเกิดด้วยรัสมิของพระองค์ ไม่กิน ไม่ดื่ม ไม่หลับนอน ไม่มีเพศ และบรรดามลาอิกะฮ์นั้นจะเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ และปฏิบัติตามคำสั่งของพระองค์ จะไม่พูดก่อนได้รับคำบัญชาจากอัลลอฮ์ ﷻ พวกเขา มีหน้าที่เฉพาะแตกต่างกันไป (Ibn Battah, 1404 : 210 ; Ibn Abi al-'Izz, 2000 : 401-407) และในบรรดามลาอิกะฮ์เหล่านั้นที่มีหน้าที่สำคัญดังนี้ (Ibn Abi al-'Izz, 2000 : 408-809, 561)

1. จูบริล เป็นผู้รับหน้าที่รับมอบหมายให้นำสาส์นจากอัลลอฮ์ ﷻ มาสู่เหล่าศาสนทูตของพระองค์เพื่อเผยแผ่แก่นมนุษยชาติ
2. มิกอิล เป็นผู้รับหน้าที่นำปัจจัยต่าง ๆ (ริสกี) จากอัลลอฮ์ ﷻ มายังปวงสัตว์โลก
3. มุญกัร นะกิร เป็นผู้รับหน้าที่สอบถามผู้ตาย ณ หลุมฝังศพ
4. รอกิบ อาดีด เป็นผู้รับหน้าที่ลงบันทึกการกระทำความดีและความชั่วของมนุษย์

5. อิซรออีล เป็นผู้รับหน้าที่ปลิดชีพสัตว์โลกทั้งปวง
6. อิสรอฟีล เป็นผู้รับหน้าที่เป่าสังข์ในวันสิ้นโลก
7. ริฎวาน เป็นผู้รับหน้าที่ดูแลกิจการต่าง ๆ ในสวนสวรรค์
8. มาลิก เป็นผู้รับหน้าที่ดูแลกิจการต่าง ๆ ในขุมนรก

นอกจากนี้ยังมีลาอิกะฮ์อีกเป็นจำนวนมากที่ปฏิบัติหน้าที่ตามพระบัญชาของอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถล่วงรู้ได้ นอกจากพระองค์เพียงผู้เดียวเท่านั้น

สิ่งที่มุสลิมได้จากการศรัทธาในความมีอยู่จริงของบรรดามลาอิกะฮ์นั้น จะทำให้เป็นมุสลิมที่สมบูรณ์ เป็นผลดีแก่เขาที่จะตระหนักอยู่เสมอต่อการปฏิบัติของตน เพราะรู้้อยู่แก่ใจว่ามีผู้คอยบันทึกพฤติกรรมเพื่อรายงานเสนอต่อพระผู้อภิบาลในวันพิพากษา

3. ศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์¹ของพระองค์

มุสลิมต้องมีความศรัทธาและเชื่อมั่นอย่างแน่วแน่นว่า แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ นั้นทรงประทานคัมภีร์ต่าง ๆ ของพระองค์ลงมาแก่บรรดาเราะซูลทั้งหลาย (Ibn Abi al-'Izz, 2000 : 424) ซึ่งในนั้นมีคำสั่งใช้ ข้อห้าม สัญญาบุญ สัญญาลงโทษ และสิ่งประการต่าง ๆ ที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงต้องการต่อมนุษย์ซึ่งมีทางนำ และแสงสว่างอยู่ในนั้น ดังที่พระองค์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ءَاْمَنَ الرَّسُوْلُ بِمَا اُنزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُوْنَ كُلٌّ ءَاْمَنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰئِكَتِهٖٓ وَكُتُبِهٖٓ

وَرُسُلِهٖٓ﴾ (سورة البقرة بعض من الآية : 285)

ความว่า “เราะซูลนั้น (นบีมุฮัมมัด) ได้ศรัทธาต่อสิ่งที่ได้ถูกประทานลงมาแก่เขา จากพระเจ้าของเขา และมุอิมินทั้งหลายก็ศรัทธาด้วย ทุกคนศรัทธาต่ออัลลอฮ์ และมลาอิกะฮ์ของพระองค์และบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ และบรรดาเราะซูลของพระองค์...” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 285 สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์)

¹ คัมภีร์ต่าง ๆ ที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานให้กับบรรดาศาสนทูตเพื่อเป็นบทบัญญัติในการเผยแผ่ศาสนาของพระองค์ และคัมภีร์อัลกุรอานเป็นคัมภีร์เล่มสุดท้ายที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานให้กับท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ

นอกจากอัลกุรอานแล้วยังมีบรรดาคัมภีร์ต่าง ๆ ที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงประทานให้กับบรรดาเราะซูลของพระองค์นั้นมีมากมาย (Ibn Abi al-'Izz, 2000 : 424-425) แต่ที่มีปรากฏในอัลกุรอานมีดังนี้ (อิสมาแอล เซะวีเศษ, 2542 : 29)

1. คัมภีร์อัตเตารอต ประทานให้กับบิณูซา عليه السلام¹
2. คัมภีร์อัลอินญีล ประทานให้กับนบีอีซา عليه السلام²
3. คัมภีร์อัซซะบูร ประทานให้กับนบีดาวิด عليه السلام³
4. แผ่นจารึกประทานให้กับนบีอิบรอฮีม และนบีมุซา عليهما السلام
5. คัมภีร์อัลกุรอานอันทรงเกียรติ อัลลอฮฺ ﷻ ทรงประทานให้กับท่านนบีฮัมมัด عليه السلام⁴

อัลกุรอานเป็นคัมภีร์เล่มสุดท้ายที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงประทานลงมาสำหรับมวลมนุษยชาติ และเป็นคัมภีร์ที่มายกเลิกคัมภีร์ต่าง ๆ ก่อนหน้านี้ ซึ่งในคัมภีร์อัลกุรอานมีเรื่องราวต่าง ๆ มากมาย อัลลอฮฺ ﷻ ได้ทรงแจกแจงเรื่องราวของบรรดาผู้คนที่ทั้งหลาย ตั้งแต่ยุคแรกและยุคสุดท้าย และเรื่องเกี่ยวกับการสร้างชั้นฟ้าและแผ่นดินทั้งหลาย การแยกแยะสิ่งที่อนุมัติและสิ่งที่ไม่อนุมัติ หลักการเกี่ยวกับจรรยาบรรณ บทบัญญัติของการอิบาดะฮฺ และการสังคมร่วมกัน ประวัติเรื่องราวของบรรดาเราะซูลและคนศอและฮฺต่าง ๆ การตอบแทนสำหรับคนมุอฺมินและผู้ปฏิเสธศรัทธา ทรงอธิบายลักษณะของสวนสวรรค์อันเป็นที่พำนักของบรรดาผู้ที่ศรัทธา ทรงอธิบายลักษณะของนรกอันเป็นที่พำนักของบรรดาผู้ปฏิเสธและบรรดามุสลิมที่ทำบาป พระองค์ทรงทำให้อัลกุรอานเป็นคัมภีร์ที่ยาวรักษาโรคร้ายในจิตใจ เป็นข้ออธิบายของทุกสิ่งทุกอย่าง และเป็นทางนำและความเมตตาแก่บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย (Ibn Abi al-'Izz, 2000 : 425-426) ดังที่พระองค์ทรงตรัสว่า

﴿وَوَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ الْكِتَابَ لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ﴾ (سورة النحل)

بعض من الآية : 89

ความว่า “...และเราได้ให้คัมภีร์แก่เจ้าเพื่อชี้แจงแก่ทุกสิ่ง และเพื่อเป็นทางนำและเป็นความเมตตา และเป็นข่าวดีแก่บรรดามุสลิม” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮฺที่ 89 สูเราะฮฺอันนะหฺล)

¹ ดู สูเราะฮฺอัลหัจร : 7

² ดู สูเราะฮฺอัลหะดีด : 25

³ ดู สูเราะฮฺศากาติฮฺรอน : 50

⁴ ดู สูเราะฮฺอัลบะเกาะเราะฮฺ : 185

มุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติตามอัลกุรอาน และใช้มันเป็นข้อคิดเตือนใจ ควบคู่กับหลักฐานที่ถูกต้องที่มาจากท่านศาสดา ﷺ เพราะพระองค์ทรงแต่งตั้งเราะสูลของพระองค์มาบังบรรดาญินและมนุษย์ทั้งหมด เพื่อชี้แจงสิ่งที่ถูกประทานลงมาให้แก่พวกเขา ดังที่พระองค์ทรงตรัสว่า

﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴾ (سورة النحل)

بعض من الآية : 44

ความว่า “และเราได้ให้อัลกุรอานแก่เจ้าเพื่อเจ้าจะได้ชี้แจง (ให้กระจ่าง) แก่มนุษย์ซึ่งสิ่งที่ได้ถูกประทานมาแก่พวกเขา และเพื่อพวกเขาจะได้ไตร่ตรอง” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 44 สุเราะฮ์อันนะหฺล)

และอัลกุรอาน ที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงประทานมาให้แก่ท่านเราะสูลนั้นเพื่อเป็นทางนำสำหรับมวลมนุษยชาติทั้งหลาย ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿الرَّكَعَاتُ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطٍ

الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ﴾ (سورة ابراهيم الآية : 1)

ความว่า “อะลิฟ ลาม รออ คัมภีร์ที่เราได้ประทานลงมาแก่เจ้า เพื่อให้เจ้านำมนุษย์ออกจากความมืดมนทั้งหลาย สู่ความสว่าง ด้วยอนุมัติของพระเจ้าของพวกเขา สู่ทางของพระเจ้าผู้เชาวน์ภาพผู้ทรงได้รับการสรรเสริญ” (สุเราะฮ์อิบรอฮีม อายะฮ์ที่ 1)

มุสลิมต้องศรัทธาว่าอัลกุรอานนั้นเป็นคำดำรัสของพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ทั้งตัวอักษรและ นัยยะความหมายของมัน มิใช่สิ่งที่เป็นมัจจุล (สิ่งถูกสร้างขึ้นใหม่) และเป็นมัจญิซาติ (สิ่งมหัศจรรย์) ที่พระองค์ทรงประทานมาให้กับท่านเราะสูลของพระองค์เพื่อเป็นการยืนยันถึงการเป็นศาสดา และเป็นคัมภีร์เล่มสุดท้ายที่ไม่มีการยกเลิกหรือถูกเปลี่ยนแปลงใด ๆ ซึ่งอัลลอฮฺ ﷻ ทรงเป็นผู้ให้การปกป้องรักษามันให้ปลอดภัยจากการบิดเบือน เปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติมหรือการตัดทอนใด ๆ จนกระทั่งถึงวันที่พระองค์จะทรงยกเลิกมันกลับคืนสู่พระองค์ นั่นคือวันกิยามะฮฺ ดังที่พระองค์ทรงตรัสรับรองไว้ว่า

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾ (سورة الحجر الآية : 9)

ความว่า “แท้จริงเราได้ให้ข้อคักเคือน (อัลกุรอาน) ลงมา และแท้จริงเราเป็นผู้รักษา มันอย่างแน่นอน” (สุเราะฮ์อัลหิจญรฺ อายะฮ์ที่ 9)

บุคคลใดปฏิบัติเศรอัลกุรอานแม้แต่เพียงตัวอักษรเดียวหรือเพิ่มเติมหรือตัดทอนมัน เขาผู้นั้นเป็นผู้ที่ตกอยู่ในสภาพของผู้ที่ไร้การศรัทธา และการอ่านอัลกุรอานนั้นถือเป็นการทำอิบาตะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งผู้ใดอ่านแม้แต่ตัวอักษรเดียวเขาจะได้รับผลบุญถึง 10 ความดี ดังที่ท่านเราะฮ์สุล ﷺ ได้กล่าวว่า

((من قرأ حرفا من كتاب الله ؛ فله به حسنة ، والحسنة بعشر أمثالها، ولا أقول ألم حرفا ؛ ولكن ألف حرفا، ولام حرفا، وميم حرفا))¹

ความว่า “ผู้ใดอ่านอักษรหนึ่ง ๆ จากกิตาบุลลอฮ์ (อัลกุรอาน) เขาย่อมได้รับความดีหนึ่ง ซึ่งความดีหนึ่งนั้นย่อมเท่ากับ 10 เท่า ฉันมิได้กล่าวว่า “อะลิฟ ลาม มีม คือหนึ่งอักษร แต่ “อะลิฟ” คือหนึ่งอักษร “ลาม” คือหนึ่งอักษร “มีม” ก็คือหนึ่งอักษร”

การศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ นั้น จะทำให้ผู้ที่มีความศรัทธามีแนวทางในการดำเนินชีวิตและรู้ถึงหลักธรรมอันแท้จริง เพราะบรรดาคัมภีร์ต่าง ๆ นั้นมาจากพระเจ้าผู้สร้าง ซึ่งพระองค์ทรงทราบดีว่าบ่าวผู้อ่อนแอของพระองค์นั้นเป็นเช่นไร และต้องการอะไร พระองค์จึงได้บัญญัติสิ่งต่าง ๆ ลงมาเพื่อสั่งให้ปฏิบัติ และสั่งห้ามมิให้ปฏิบัติ

4. ศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูตของพระองค์

มุสลิมต้องศรัทธาและเชื่อมั่นอย่างแน่วแน่ ว่า อัลลอฮ์ ﷻ ทรงเลือกสรรบุคคลในหมู่มนุษยชาติเป็นเราะฮ์สุลของพระองค์ เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้แจ้งข่าวดีและเตือนข่าวร้าย และเป็นผู้เรียกร้องเชิญชวนสู่ศาสนาแห่งความจริง ซึ่งนำมนุษย์และปลดปล่อยพวกเขาให้หลุดพ้นจากความมืดมนสู่แสง

¹ หะดีษรายงานโดย al-Tirmizi, 1983 หะดีษหมายเลข 2910 (al-Tirmizi กล่าวว่า หะดีษนี้เป็นหะดีษเศาะหีษะห์) และ al-Darimi หะดีษหมายเลข 3308 (สำนวนที่อ้างเป็นของ al-Tirmizi)

สว่าง และพระองค์ได้ส่งบรรดาเราะสูตของพระองค์ลงมาในทุกยุคทุกสมัย ไม่มีประชาชาติใดที่ปราศจากการตกเตือน ดังปรากฏในอัลกุรอานว่า

﴿وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَسُولٌ فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ قُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٤٧﴾﴾

(سورة يونس الآية : 47)

ความว่า “และทุกประชาชาติมีเราะสูตถูกส่งมา ดังนั้นเมื่อเราะสูตของพวกเขาได้มา แล้ว กิจการระหว่างพวกเขาก็ถูกตัดสินโดยเที่ยงธรรม และพวกเขาจะไม่ถูกอธรรม” (สูเราะฮฺยูนุส อายะฮฺที่ 47)

การเรียกร้องเชิญชวนพวกเขาเป็นไปเพื่อช่วยเหลือประชาชาติต่าง ๆ เหล่านั้นจากการตั้งภาคี (ชิรค) และการบูชาเจว็ด และชำระสังคมทั้งหลายให้บริสุทธิ์จากพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ออกนอกกลุ่มนอกรทางและความเสื่อมเสีย

บรรดาเราะสูตคือ ผู้ที่ทำหน้าที่เผยแผ่ในศาสนของอัลลอฮฺ ﷻ ปฏิบัติตามความไว้วางใจที่ถูกลมอบหมาย และให้การตกเตือนแก่ประชาชาติของตน พร้อมทำการต่อสู้ (ญิฮาด) ในหนทางของอัลลอฮฺ ﷻ อย่างจริงจังและสมบูรณ์หมดแล้ว (Ibn Abi al-'Izz, 2000 : 243-244)

พวกเขาได้ถูกส่งลงมาพร้อมกับบรรดามะเวญิชาต (สิ่งมหัศจรรย์) ต่าง ๆ มากมายเพื่อเป็นการยืนยันถึงความสัจจริงของพวกเขา ดังนั้นบุคคลใดก็ตามที่ปฏิเสธเราะสูตท่านใดท่านหนึ่งเท่ากับเขาผู้นั้นก็เป็นผู้ที่ปฏิเสธต่ออัลลอฮฺ ﷻ และบรรดาเราะสูตทั้งหมดด้วย ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ

نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ﴿١٥٠﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ

الْكٰفِرُونَ حَقًّا ۖ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَٰفِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿١٥١﴾ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَمْ

يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ أُولَٰئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أَجْرَهُمُ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٥٢﴾﴾

(سورة النساء الآية : 150-152)

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ปฏิเสธการศรัทธาต่ออัลลอฮฺ และบรรดาเราะสูตของพระองค์และต้องการที่จะแยกระหว่างอัลลอฮฺ และบรรดาเราะสูตของพระองค์ และ